

Zbiór Orzeczeń

WYROK SĄDU (druga izba)

z dnia 5 września 2014 r. *

Konkurencja — Koncentracje — Rynek księgarski — Decyzja uznająca koncentrację za zgodną ze wspólnym rynkiem pod warunkiem odsprzedaży aktywów — Decyzja o zatwierdzeniu nabywcy zbywanych aktywów — Decyzja wydana w następstwie stwierdzenia przez Sąd nieważności początkowej decyzji dotyczącej tego samego postępowania — Interes prawny — Naruszenie art. 266 TFUE — Naruszenie zobowiązań wynikających z decyzji o warunkowym zatwierdzeniu — Rozróżnienie warunków i obowiązków — Zasada niedziałania prawa wstecz — Ocena kandydatury nabywcy — Niezależność nabywcy względem zbywcy — Nadużycie władzy — Obowiązek uzasadnienia

W sprawie T-471/11

Éditions Odile Jacob SAS, z siedzibą w Paryżu (Francja), reprezentowana początkowo przez adwokatów O. Frégeta, M. Struysa oraz L. Eskenazi, następnie przez O. Frégeta, L. Eskenazi oraz D. Béranger, a wreszcie przez O. Frégeta oraz L. Eskenazi,

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Europejskiej, reprezentowanej przez C. Giolita, O. Beynet oraz S. Noëgo, działających w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

popieranej przez:

Lagardère SCA, z siedzibą w Paryżu, reprezentowaną przez adwokatów A. Wincklera, F. de Bure'a, J.B. Pinçona oraz L. Bary'ego,

oraz przez:

Wendel, z siedzibą w Paryżu, reprezentowaną przez adwokatów M. Trabucchi, F. Gordona oraz A. Gosset-Grainville'a,

interwenienci,

mającej za przedmiot żądanie stwierdzenia nieważności decyzji Komisji C(2011) 3503 z dnia 13 maja 2011 r. wydanej w sprawie COMP/M.2978 – Lagardère/Natexis/VUP w następstwie wyroku z dnia 13 września 2010 r. Éditions Jacob/Komisja (T-452/04, Zb.Orz., EU:T:2010:385), w której to decyzji Komisja ponownie zatwierdziła status Wendel Investissement jako nabywcy aktywów zbywanych zgodnie ze zobowiązaniami zaciągniętymi w związku z decyzją Komisji z dnia 7 stycznia 2004 r. zezwalającą na przeprowadzenie koncentracji Lagardère/Natexis/VUP,

* Język postępowania: francuski.

SĄD (druga izba),

w składzie: E. Martins Ribeiro, prezes, S. Gervasoni (sprawozdawca) i L. Madise, sędziowie,

sekretarz: C. Kristensen, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 6 maja 2014 r.,

wydaje następujący

Wyrok

Okoliczności powstania sporu

- 1 Decyzją 2004/422/CE z dnia 7 stycznia 2004 r. uznającą koncentrację za zgodną ze wspólnym rynkiem i z porozumieniem o Europejskim Obszarze Gospodarczym (sprawa COMP/M.2978 – Lagardère/Natexis/VUP) (streszczenie opublikowane w Dz.U. L 125, s. 54, zwaną dalej „decyzją o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r.”) Komisja Wspólnot Europejskich zatwierdziła projekt nabycia przez Lagardère SCA, pierwszego interwenienta w postępowaniu, wydawnictwa „Éditions” w Europie, należącego do Vivendi Universal SA, Vivendi Universal Publishing SA (zwanej dalej „VUP”).
- 2 Zatwierdzenie to zawierało zastrzeżenie warunków mających na celu zapewnienie przestrzegania określonych w tej decyzji zobowiązań, które Lagardère powzięła względem Komisji w celu zapewnienia zgodności koncentracji ze wspólnym rynkiem. Do rzeczonych zobowiązań należało także zbycie znacznej części aktywów VUP (która zmieniła nazwę na Editis) na rzecz jednego lub kilku niezależnych od Lagardère nabywców.
- 3 W celu zapewnienia realizacji tych zobowiązań Lagardère miała w szczególności wyznaczyć niezależnego od niej samej i od Editis pełnomocnika, który miał otrzymywać wynagrodzenie na warunkach niezagrażających prawidłowemu pełnieniu jego funkcji ani jego niezależności.
- 4 W dniu 5 lutego 2004 r. Komisja zaakceptowała wyznaczenie w charakterze pełnomocnika kancelarii S., reprezentowanej przez jej prezesa pana B., oraz zatwierdziła przedstawiony w dniu 30 stycznia 2004 r. projekt pełnomocnictwa.
- 5 W dniu 9 lutego 2004 r. Lagardère mianowała kancelarię S. swym pełnomocnikiem.
- 6 Lagardère kontaktowała się z kilkoma przedsiębiorstwami, w tym ze skarżącą, Éditions Odile Jacob SAS, potencjalnie zainteresowanymi nabyciem odsprzedawanych aktywów. Skarżąca wyraziła swe zainteresowanie proponowaną transakcją. Faksem z dnia 28 kwietnia 2004 r. złożyła spółce Lagardère swą ofertę przejęcia.
- 7 W dniu 28 maja 2004 r., po ogłoszeniu przez Lagardère, że spółka ta wybrała oferty zakupu złożone przez pięciu potencjalnych nabywców, w tym ofertę skarżącej, oraz że przyznaje wyłączność jednemu z nich, a mianowicie drugiemu interwenientowi w postępowaniu, spółce Wendel Investissement SA (która zmieniła nazwę na Wendel), Lagardère i Wendel sporządziły projekt porozumienia w sprawie nabycia odsprzedawanych aktywów Editis.
- 8 Pismem z dnia 4 czerwca 2004 r. Lagardère zwróciła się do Komisji o zatwierdzenie spółki Wendel jako nabywcy tych aktywów.

- 9 W dniu 5 lipca 2004 r. kancelaria S. przedstawiła Komisji zwięzłe sprawozdanie, w którym uznała, że kandydatura Wendel spełnia kryteria zatwierdzenia nabywcy aktywów ustalone w zobowiązaniach Lagardère określonych w decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r.
- 10 W dniu 8 lipca 2004 r. skarżąca wniosła do Sądu skargę o stwierdzenie nieważności decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r. (sprawa T-279/04).
- 11 Decyzją (2004) D/203365 z dnia 30 lipca 2004 r. (zwaną dalej „pierwszą decyzją o zatwierdzeniu”), przekazaną skarżącej w dniu 27 sierpnia 2004 r., Komisja zaakceptowała spółkę Wendel jako nabywcę aktywów spółki Editis będących przedmiotem zbycia, po stwierdzeniu, w szczególności na podstawie sprawozdania przedstawionego przez kancelarię S., że Wendel spełnia kryteria zatwierdzenia nabywcy ustalone w zobowiązaniach Lagardère.
- 12 Umową z dnia 30 września 2004 r. Lagardère sprzedała spółce Wendel aktywa spółki Editis będące przedmiotem zbycia.
- 13 W dniu 8 listopada 2004 r. skarżąca wniosła do Sądu skargę o stwierdzenie nieważności pierwszej decyzji o zatwierdzeniu (sprawa T-452/04).
- 14 W dniu 30 maja 2008 r. spółka Wendel sprzedała hiszpańskiemu koncernowi Planeta aktywa spółki Editis, które wcześniej nabyła od Lagardère.
- 15 Sąd (szósta izba) wyrokiem z dnia 13 września 2010 r., Éditions Jacob/Komisja (T-279/04, EU:T:2010:384, zwanym dalej „wyrokiem T-279/04”), oddalił skargę skarżącej o stwierdzenie nieważności decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r. i wyrokiem z tego samego dnia, Éditions Jacob/Komisja (T-452/04, Zb.Orz., EU:T:2010:385, zwanym dalej „wyrokiem T-452/04”), stwierdził nieważność pierwszej decyzji o zatwierdzeniu. Sąd orzekł, że rozpatrywana decyzja o zatwierdzeniu została podjęta na podstawie sprawozdania sporządzonego przez pełnomocnika, który nie spełniał wymogu niezależności nałożonego w zobowiązaniach Lagardère.
- 16 W następstwie ogłoszenia wyroku T-452/04 (EU:T:2010:385) Lagardère w dniu 22 listopada 2010 r. przedłożyła Komisji nowy wniosek o zatwierdzenie spółki Wendel w charakterze nabywcy aktywów spółki Editis będących przedmiotem zbycia i w tym celu w dniu 20 grudnia 2010 r. przedstawiła także kandydaturę nowego pełnomocnika. W dniu 11 stycznia 2011 r. Komisja zatwierdziła nowego pełnomocnika.
- 17 W dniu 24 listopada 2010 r. skarżąca wniosła do Trybunału odwołanie od wyroku T-279/04 (sprawa C-551/10 P). W tym samym dniu Komisja i Lagardère wniosły odwołanie od wyroku T-452/04 (sprawy połączone C-553/10 P i C-554/10 P).
- 18 W dniach 17 grudnia 2010 r. i 11 marca 2011 r. skarżąca wysłała do Komisji pisma w przedmiocie konsekwencji, jakie należy wyciągnąć z wyroku T-452/04 (EU:T:2010:385), na które Komisja odpowiedziała pismami z dnia 24 lutego i 18 kwietnia 2011 r.
- 19 W dniach 14 lutego i 16 marca 2011 r. odbyły się spotkania skarżącej z Komisją.
- 20 W odpowiedzi na pismo skarżącej z dnia 25 marca 2011 r. Komisja wezwała skarżącą w dniu 6 kwietnia 2011 r. do przedłożenia stanowiska skarżącej nowemu pełnomocnikowi w terminie dwóch tygodni i do przekazania mu ewentualnych dodatkowych uwag w terminie trzech tygodni. Skarżąca przedłożyła nowemu pełnomocnikowi swoje uwagi w kwestii nowej procedury zatwierdzającej w piśmie z dnia 20 kwietnia 2011 r., a Komisji w piśmie z dnia 27 kwietnia 2011 r.
- 21 W swoim sprawozdaniu nowy pełnomocnik stwierdził, że w chwili transakcji w 2004 r. spółka Wendel była odpowiednim nabywcą.

- 22 Decyzją C (2011) 3503 z dnia 13 maja 2011 r. (zwaną dalej „zaskarżoną decyzją”), przekazaną skarżącej w dniu 27 czerwca 2011 r., Komisja, w wykonaniu decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r., zatwierdziła spółkę Wendel, ze skutkiem wstecznym od dnia 30 lipca 2004 r., jako nabywcę będących przedmiotem zbycia aktywów spółki Editis.
- 23 Wyrokiem z dnia 6 listopada 2012 r., Komisja/Éditions Odile Jacob (C-553/10 P i C-554/10 P, Zb.Orz., EU:C:2012:682, zwanym dalej „wyrokiem C-553/10 P i C-554/10 P”), Trybunał oddalił odwołania wniesione przez Komisję i Lagardère od wyroku T-452/04 (EU:T:2010:385). Wyrokiem z tego samego dnia, Éditions Odile Jacob/Komisja (C-551/10 P, Zb.Orz., EU:C:2012:681, zwanym dalej „wyrokiem C-551/10 P”), Trybunał oddalił wniesione przez skarżącą odwołanie od wyroku T-279/04 (EU:T:2010:384).

Przebieg postępowania i żądania stron

- 24 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 5 września 2011 r. skarżąca wniosła niniejszą skargę.
- 25 Odrębnym pismem złożonym w sekretariacie Sądu w tym samym dniu skarżąca zgłosiła wniosek o zastosowanie środków tymczasowych. Postanowieniem z dnia 24 listopada 2011 r., Éditions Jacob/Komisja (T-471/11 R, EU:T:2011:695), prezes Sądu oddalił rzeczony wniosek o zastosowanie środków tymczasowych z powodu braku pilnego charakteru oraz orzekł, że rozstrzygnięcie o kosztach nastąpi w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.
- 26 Odrębnym pismem złożonym w sekretariacie Sądu w tym samym dniu skarżąca złożyła wniosek o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym na podstawie art. 76a regulaminu postępowania przed Sądem. Postanowieniem z dnia 14 października 2011 r. Sąd (ósma izba) oddalił ten wniosek.
- 27 W pismach wniesionych w dniach 17 i 24 listopada 2011 r. spółki Wendel i Lagardère wniosły o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenientów popierających żądania Komisji zgodnie z art. 115 regulaminu postępowania przed Sądem. Postanowieniem prezesa ósmej izby Sądu z dnia 3 grudnia 2012 r. Lagardère i Wendel zostały dopuszczone do udziału w sprawie w charakterze interwenientów popierających żądania Komisji.
- 28 Postanowieniem prezesa ósmej izby Sądu z dnia 22 grudnia 2011 r. postępowanie w niniejszej sprawie zostało zawieszone do czasu wydania wyroków kończących postępowanie w sprawach połączonych C-551/10 P, C-553/10 P i C-554/10 P. Postępowanie zostało wznowione w dniu 6 listopada 2012 r.
- 29 Z powodu częściowego odnowienia składu Sądu niniejsza sprawa została przydzielona nowemu sędziemu sprawozdawcy, należącemu do drugiej izby.
- 30 Na podstawie sprawozdania sędziego sprawozdawcy Sąd (druga izba) postanowił otworzyć ustny etap postępowania i w ramach środków organizacji postępowania przewidzianych w art. 64 regulaminu postępowania przed Sądem wezwał Komisję do udzielenia odpowiedzi na pewne pytania. Komisja spełniła to żądanie w wyznaczonym terminie.
- 31 Strony przedstawiły swoje stanowiska i udzieliły odpowiedzi na pytania Sądu na rozprawie w dniu 6 maja 2014 r.
- 32 W swej skardze skarżąca wnosi do Sądu o:
- stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji;
 - obciążenie Komisji i interwenientów kosztami postępowania.

33 Komisja wnosi do Sądu o:

- oddalenie skargi;
- obciążenie skarżącej kosztami postępowania, w tym kosztami postępowania w przedmiocie środków tymczasowych.

34 Lagardère i Wendel wnoszą do Sądu o:

- oddalenie skargi;
- obciążenie skarżącej całością kosztów związanych z ich udziałem w sprawie w charakterze interwenientów.

Co do prawa

W przedmiocie dopuszczalności

- 35 Lagardère i Wendel stoją na stanowisku, że skarga jest niedopuszczalna z uwagi na brak interesu prawnego po stronie skarżącej, ponieważ nawet w przypadku stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji skarżąca nie dysponowała żadnymi środkami pozwalającymi na nabycie aktywów należących do spółki Editis, a w przypadku wniesienia skargi o odszkodowanie mogłaby się ubiegać jedynie o naprawienie szkody spowodowanej przez niezgodność z prawem pierwszej decyzji o zatwierdzeniu.
- 36 Na wstępie należy wskazać, że chociaż podczas rozprawy Komisja wyraziła wątpliwości dotyczące interesu prawnego skarżącej, to ani w przedstawionych przez siebie pismach, ani podczas rozprawy nie wniosła o stwierdzenie niedopuszczalności skargi i ograniczyła się jedynie do żądania, aby skargę oddalić jako bezzasadną. Tymczasem zgodnie z art. 40 akapit czwarty statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, mającym zastosowanie do postępowania przed Sądem stosownie do art. 53 akapit pierwszy tego statutu, wniosek interwencyjny ogranicza się do poparcia żądań jednej ze stron. Ponadto na podstawie art. 116 § 3 regulaminu postępowania interwenient akceptuje stan sprawy, w jakim się ona znajduje w chwili jego wstąpienia.
- 37 Tym samym spółki Lagardère i Wendel, działające w charakterze interwenientów w niniejszym sporze, nie są uprawnione do wysuwania zarzutu niedopuszczalności skargi, a w związku z tym Sąd nie musi ich zarzutu badać (wyroki: z dnia 24 marca 1993 r., CIRFS i in./Komisja, C-313/90, Rec., EU:C:1993:111, pkt 20–22; z dnia 27 listopada 1997 r., Kayzersberg/Komisja, T-290/94, Rec., EU:T:1997:186, pkt 76; z dnia 13 kwietnia 2011 r., Niemcy/Komisja, T-576/08, Zb.Orz., EU:T:2011:166, pkt 38, 39). Należy więc oddalić zarzut niedopuszczalności skargi wysunięty przez Lagardère i Wendel.
- 38 Jednakże brak interesu prawnego stanowi bezwzględną przeszkodę procesową, która powinna zostać uwzględniona przez Sąd z urzędu (postanowienie z dnia 7 października 1987 r., d. M./Rada i EKES, 108/86, Rec., EU:C:1987:426, pkt 10; wyrok z dnia 14 kwietnia 2005 r., Sniace/Komisja, T-141/03, Zb.Orz., EU:T:2005:129, pkt 22), do Sądu należy więc przystąpienie z urzędu do zbadania zarzutu wysuniętego przez interwenientów (ww. w pkt 37 wyrok CIRFS i in./Komisja, EU:C:1993:111, pkt 23; wyrok z dnia 11 lipca 1990 r., Neotype Techmashexport/Komisja i Rada, C-305/86 i C-160/87, Rec., EU:C:1990:295, pkt 23).
- 39 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem interes prawny stanowi pierwszą i podstawową przesłankę wniesienia skargi do sądu. Istnienie takiego interesu po stronie skarżącej wymaga wywołania przez samo stwierdzenie nieważności zaskarżonego aktu skutków prawnych, tak aby w wyniku skargi

skarżąca mogła uzyskać jakąś korzyść oraz aby uzasadniła ona pierwotny i aktualny interes prawny w stwierdzeniu nieważności rzeczzonego aktu (zob. wyrok z dnia 19 czerwca 2009 r., Socratec/Komisja, T-269/03, EU:T:2009:211, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo). W przypadku zaistnienia wątpliwości i zastrzeżeń to na skarżącej spoczywa ciężar udowodnienia przysługującego jej interesu prawnego (postanowienie z dnia 31 lipca 1989 r., S./Komisja, 206/89 R, Rec., EU:C:1989:333, pkt 8; ww. w pkt 38 wyrok Sniace/Komisja, EU:T:2005:129, pkt 31). Skarżąca musi w szczególności wykazać istnienie interesu osobistego w uzyskaniu stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji. Konieczne jest, żeby interes ten istniał i żeby był aktualny w chwili wniesienia skargi (zob. postanowienie z dnia 29 kwietnia 1999 r., Unione provinciale degli agricoltori di Firenze i in./Komisja, T-78/98, Rec., EU:T:1999:87, pkt 30 i przytoczone tam orzecznictwo; wyrok z dnia 20 września 2007 r., Salvat père & fils i in./Komisja, T-136/05, Zb.Orz., EU:T:2007:295, pkt 34). Jeżeli interes, na który powołuje się skarżąca, dotyczy przyszłej sytuacji prawnej, skarżąca musi wykazać, że pogorszenie tej sytuacji prawnej jest już pewne. Zatem skarżąca w celu uzasadnienia interesu w zakresie żądania stwierdzenia nieważności zaskarżonego aktu nie może powołać się na okoliczności przyszłe i niepewne (wyrok z dnia 17 września 1992 r., NBV i NVB/Komisja, T-138/89, Rec., EU:T:1992:95, pkt 33; ww. w pkt 38 wyrok Sniace/Komisja, EU:T:2005:129, pkt 26).

- 40 Zgodnie z orzecznictwem nie można zaprzeczyć, że adresaci wyroku sądu Unii Europejskiej stwierdzającego nieważność aktu instytucji są bezpośrednio zainteresowani sposobem, w jaki instytucja ta wykonuje ten wyrok, i że w związku z tym przysługuje im prawo do stwierdzenia przez sąd Unii ewentualnego uchybienia przez instytucję zobowiązaniom, które spoczywają na niej na podstawie obowiązujących przepisów (zob. podobnie wyroki: z dnia 25 listopada 1976 r., Küster/Parlament, 30/76, Rec., EU:C:1976:165, pkt 8, 9; z dnia 14 lutego 1990 r., Hochbaum/Komisja, T-38/89, Rec., EU:T:1990:14, pkt 9). W konsekwencji adresaci wyroku sądu Unii stwierdzającego nieważność aktu instytucji mają interes prawny w ramach sporu dotyczącego wykonania tego wyroku przez daną instytucję, nawet jeżeli zaskarżony akt wywołał już swoje skutki (wyrok z dnia 28 lutego 1989 r., van der Stijl i Cullington/Komisja, 341/85, 251/86, 258/86, 259/86, 262/86, 266/86, 222/87 i 232/87, Rec., EU:C:1989:93, pkt 15–18). W niniejszym przypadku jedyna okoliczność podniesiona przez interwenientów, zgodnie z którą skarżąca nie dysponowała, nawet w przypadku stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji, żadnymi środkami pozwalającymi na nabycie aktywów należących do spółki Editis, nie może zatem podważyć powyższej zasady. Ponadto należy przypomnieć, że chociaż możliwość przedłożenia Komisji kandydatury nabywcy rozpatrywanych aktywów przysługiwała wyłącznie spółce Lagardère, skarżąca, która w 2004 r. znajdowała się na liście pięciu potencjalnych nabywców i spełniała kryteria wyboru określone w zobowiązaniach, mogłaby, co do zasady, w przypadku stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji z powodów, które wymagałyby wyboru nabywcy innego niż Wendel, zostać zaproponowana przez spółkę Lagardère jako nabywca i zatwierdzona przez Komisję.
- 41 Ponieważ przyjęcie zaskarżonej decyzji stanowi sposób, w jaki Komisja wykonywała wyrok T-452/04 (EU:T:2010:385), skarżąca ma interes prawny we wniesieniu skargi przeciwko zaskarżonej decyzji ze względu na sam fakt, że występowała w charakterze strony w sprawie, która zakończyła się rzeczonym wyrokiem.
- 42 Ponadto zaskarżona decyzja miała taki sam cel jak poprzedzająca ją pierwsza decyzja o zatwierdzeniu, której nieważność Sąd stwierdził w wyroku T-452/04 (EU:T:2010:385). Tym samym zaskarżona decyzja wpływa na skarżącą w taki sam sposób, w jaki wpływała na nią pierwsza decyzja o zatwierdzeniu. Tymczasem ani Sąd w tej sprawie, ani Trybunał orzekający w sprawie odwołania wniesionego od wyroku Sądu nie podnieśli braku interesu prawnego skarżącej w odniesieniu do pierwszej decyzji o zatwierdzeniu, której nieważność stwierdził Sąd.
- 43 Posiłkowo należy przypomnieć, że spółka ma interes prawny w stwierdzeniu nieważności decyzji, która zezwala pod pewnymi warunkami na koncentrację między dwoma jej konkurentami mogącą wpłynąć na jej sytuację handlową (wyrok z dnia 4 lipca 2006 r., easyJet/Komisja, T-177/04, Zb.Orz., EU:T:2006:187, pkt 41). Analogicznie spółka znajdująca się na zamkniętej liście pięciu potencjalnych

nabywców aktywów, które miały być sprzedane w ramach koncentracji, ma uzasadniony interes prawny w stwierdzeniu nieważności decyzji Komisji zatwierdzającej inną z tych pięciu spółek, ponieważ taka decyzja w sposób nieunikniony wpływa na sytuację handlową owej spółki, niezależnie od odpowiedzi na pytanie, czy w przypadku stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji spółka ta mogłaby zostać zatwierdzona jako nabywca przedmiotowych aktywów.

- 44 Ponadto skarżąca ma interes prawny w żądaniu stwierdzenia nieważności aktu, który jej bezpośrednio dotyczy, w celu uzyskania stwierdzenia przez sąd Unii popełnionego wobec niej naruszenia prawa, ponieważ stwierdzenie takie może służyć za podstawę ewentualnej skargi odszkodowawczej mającej na celu naprawienie we właściwy sposób szkody wyrządzonej zaskarżonym aktem (wyroki: z dnia 31 marca 1998 r., Francja i in./Komisja, C-68/94 i C-30/95, Rec., EU:C:1998:148, pkt 74; z dnia 18 marca 2009 r., Shanghai Excell M&E Enterprise i Shanghai Adeptech Precision/Rada, T-299/05, Zb.Orz., EU:T:2009:72, pkt 53–55).
- 45 Z powyższych rozważań wynika, że skarżąca ma interes prawny we wniesieniu skargi przeciwko zaskarżonej decyzji.

Co do istoty

- 46 Skarżąca podnosi sześć zarzutów na poparcie swej skargi. Po pierwsze, skarżąca utrzymuje, że Komisja naruszyła art. 266 TFUE, a także zasadę niedziałania prawa wstecz. Po drugie, skarżąca uważa, że zaskarżona decyzja nie ma podstawy prawnej. Po trzecie, skarżąca zarzuca Komisji popełnienie naruszeń prawa i oczywistych błędów w ocenie w związku z uwzględnieniem danych dotyczących okresu po dniu 30 lipca 2004 r. i w związku z ich wybiórczym uwzględnieniem. Po czwarte, skarżąca stoi na stanowisku, że Komisja popełniła naruszenia prawa i oczywiste błędy w ocenie kandydatury spółki Wendel. Po piąte, skarżąca podnosi zarzut oparty na nadużyciu władzy. Po szóste, skarżąca utrzymuje wreszcie, że zaskarżona decyzja jest dotknięta brakiem uzasadnienia.

W przedmiocie zarzutu pierwszego, opartego na naruszeniu art. 266 TFUE i zasady niedziałania prawa wstecz

- 47 Po pierwsze, skarżąca utrzymuje, że Komisja naruszyła przepisy art. 266 TFUE, przyjmując zaskarżoną decyzję bez jednoczesnego zneutralizowania wszystkich skutków niezgodności z prawem pierwszej decyzji o zatwierdzeniu, w sytuacji gdy Sąd stwierdził nieważność tej decyzji ze względu na brak zgodności z prawem materialnym, a nie ze względu na uchybienie proceduralne. Po drugie, skarżąca uważa, że przyjmując zaskarżoną decyzję, Komisja naruszyła zasadę niedziałania prawa wstecz.
- 48 Komisja i interwenienci odpierają argumenty skarżące. Ponadto Lagardère uważa, że zarzut pierwszy jest niedopuszczalny, ponieważ narusza paremię *non concedit venire contra factum proprium*.

– W przedmiocie dopuszczalności zarzutu pierwszego

- 49 Lagardère uważa, że zarzut pierwszy jest niedopuszczalny, ponieważ w postępowaniu, w którym zapadł wyrok C-553/10 P i C-554/10 P (EU:C:2012:682), skarżąca utrzymywała, że brak niezależności pierwszego pełnomocnika stanowił wadę z zakresu prawa proceduralnego, a nie materialnego, wbrew temu, co obecnie twierdzi ona przed Sądem.
- 50 Przede wszystkim należy przypomnieć, że żaden przepis statutu Trybunału Sprawiedliwości ani regulaminu postępowania nie zabrania stronie dokonania klasyfikacji prawnej zarzutu odmiennej od tej, jakiej dokonała w innym sporze. Tymczasem zgodnie z orzecnictwem prawo do wniesienia skargi do Sądu przysługujące osobom fizycznym lub prawnym na podstawie art. 263 akapit czwarty TFUE nie może zostać ograniczone w braku wyraźnie przewidzianej w tym celu podstawy prawnej bez naruszenia

podstawowych zasad zgodności z prawem i poszanowania prawa do obrony, a także prawa do skutecznego środka prawnego i do dostępu do bezstronnego sądu zapewnionego w art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (wyrok z dnia 1 lipca 2010 r., Knauf Gips/Komisja, C-407/08 P, Zb.Orz., EU:C:2010:389, pkt 89–91).

51 Ponadto należy przypomnieć, że jeżeli strony określają przedmiot sporu, który nie może zostać zmieniony przez sędziego, to do tego ostatniego należy dokonanie interpretacji zarzutów raczej ze względu na ich istotę niż kwalifikację, a w konsekwencji – przystąpienie do oceny zarzutów i argumentów przedstawionych w skardze (zob. podobnie wyroki: z dnia 15 grudnia 1961 r. Fives Lille Cail i in./Wysoka Władza, 19/60, 21/60, 2/61 i 3/61, Rec., EU:C:1961:30; z dnia 20 września 2007 r., Fachvereinigung Mineralfaserindustrie/Komisja, T-375/03, EU:T:2007:293, pkt 65, 66; z dnia 10 lutego 2009 r., Deutsche Post i DHL International/Komisja, T-388/03, Zb.Orz., EU:T:2009:30, pkt 54).

52 Wreszcie w każdym stanie sprawy paremia non concedit venire contra factum proprium, na którą powołuje się Lagardère, w prawie Unii ma na celu jedynie uniemożliwienie stronie zaprzeczenia przed sądem rozpatrującym odwołanie okolicznościom faktycznym lub proceduralnym, które strona uznała w pierwszej instancji i które znajdują się w protokole rozprawy w tej instancji (postanowienia: z dnia 25 października 2007 r., Nijs/Trybunał Obrachunkowy, C-495/06 P, Zb.Orz.SP, EU:C:2007:644, pkt 52–56; z dnia 24 czerwca 2010 r., Kronoply/Komisja, C-117/09 P, EU:C:2010:370, pkt 44).

53 W konsekwencji zarzut pierwszy należy uznać za dopuszczalny bez konieczności orzekania o dopuszczalności zarzutu niedopuszczalności podniesionego przez spółkę Lagardère.

– W przedmiocie naruszenia przepisów art. 266 TFUE

54 Skarżąca zarzuca Komisji, że naruszyła ona postanowienia art. 266 TFUE, przyjmując zaskarżoną decyzję bez jednoczesnego zneutralizowania wszystkich skutków niezgodności z prawem pierwszej decyzji o zatwierdzeniu.

55 Zgodnie z art. 266 TFUE akapit pierwszy w przypadku orzeczenia o nieważności aktu przyjętego przez instytucję jest ona zobowiązana do podjęcia środków, których wymaga wykonanie wyroku Trybunału. Postanowienia te ustanawiają podział kompetencji między władzą sądowniczą a władzą administracyjną, zgodnie z którym instytucja będąca autorem aktu, którego nieważność stwierdzono, jest zobowiązana do podjęcia środków, które zapewnią wykonanie wyroku stwierdzającego nieważność (postanowienie z dnia 13 listopada 1963 r., Erba i Reynier/Komisja, 98/63 R i 99/63 R, Rec., EU:C:1963:46; wyroki: z dnia 8 października 1992 r., Meskens/Parlament, T-84/91, Rec., EU:T:1992:103, pkt 73; z dnia 17 kwietnia 2007 r., C i F/Komisja, F-44/06 i F-94/06, Zb.Orz.SP, EU:F:2007:66, pkt 33).

56 Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że wyroki stwierdzające nieważność wydane przez sądy Unii, gdy tylko staną się prawomocne, nabierają bezwzględnej powagi rzeczy osądzonej. Wspomniana bezwzględna powaga rzeczy osądzonej nie tylko obejmuje sentencję orzeczeń sądowych w sprawie stwierdzenia nieważności, lecz także rozciąga się na uzasadnienie danego orzeczenia, które stanowi niezbędne wsparcie sentencji i którego nie można od niej oddzielić (wyroki: z dnia 26 kwietnia 1988 r., Asteris i in./Komisja, 97/86, 99/86, 193/86 i 215/86, Rec., EU:C:1988:199, pkt 27–30; z dnia 3 października 2000 r., Industrie des poudres sphériques/Rada, C-458/98 P, Rec., EU:C:2000:531, pkt 81; z dnia 1 lipca 2009 r., ThyssenKrupp Stainless/Komisja, T-24/07, Zb.Orz., EU:T:2009:236, pkt 113, 140). Wyrok stwierdzający nieważność oznacza zatem, że instytucja będąca autorem aktu, którego nieważność stwierdzono, przyjmie nową decyzję w poszanowaniu nie tylko sentencji wyroku, lecz także uzasadnienia, które do niego doprowadziło i które stanowi jego niezbędne wsparcie, a także zadba o to, aby nowy akt nie był dotknięty takimi samymi nieprawidłowościami jak te ustalone w wyroku stwierdzającym nieważność aktu (zob. podobnie wyrok z dnia 6 marca 2003 r., Interporc/Komisja, C-41/00 P, Rec., EU:C:2003:125, pkt 29, 30).

- 57 Powaga rzeczy osądzonej wyroku obejmuje jednak jedynie okoliczności faktyczne i prawne, które w rzeczywistości i w konieczny sposób zostały rozstrzygnięte (wyrok z dnia 19 lutego 1991 r., Włochy/Komisja, C-281/89, Rec., EU:C:1991:59, pkt 14). Ponadto obiter dictum znajdujące się w wyroku stwierdzającym nieważność nie nabiera bezwzględnej powagi rzeczy osądzonej (zob. podobnie wyrok z dnia 29 marca 2011 r., ThyssenKrupp Nirosta/Komisja, C-352/09 P, Zb.Orz., EU:C:2011:191, pkt 132). Tym samym art. 266 TFUE zobowiązuje instytucję będącą autorem aktu, którego nieważność stwierdzono, jedynie w takim stopniu, w jakim jest to konieczne do zapewnienia wykonania wyroku stwierdzającego nieważność (ww. w pkt 56 wyrok Interporc/Komisja, EU:C:2003:125, pkt 30).
- 58 Procedura mająca na celu zastąpienie aktu, którego nieważność stwierdzono, musi zostać podjęta na nowo właśnie w tym miejscu, w którym wystąpiła stwierdzona niezgodność z prawem (zob. podobnie wyrok z dnia 3 lipca 1986 r., Rada/Parlament, 34/86, Rec., EU:C:1986:291, pkt 47), a stwierdzenie nieważności aktu nie musi wywierać wpływu na ważność jego aktów przygotowawczych (wyrok z dnia 13 listopada 1990 r., Fédesa i in., C-331/88, Rec., EU:C:1990:391, pkt 34). Stwierdzenie nieważności aktu kończącego postępowanie administracyjne złożone z różnych etapów nie musi oznaczać stwierdzenia nieważności całego postępowania poprzedzającego przyjęcie zaskarżonego aktu, niezależnie od materialnych lub proceduralnych podstaw wydania wyroku stwierdzającego nieważność (zob. wyrok z dnia 15 października 1998 r., Industrie des poudres sphériques/Rada, T-2/95, Rec., EU:T:1998:242, pkt 91 i przytoczone tam orzecznictwo). Tym samym instytucja, która wydała akt, musi cofnąć się do dnia, w którym przyjęła zaskarżony akt, aby przyjąć akt zastępujący [zob. podobnie wyrok z dnia 2 maja 2006 r., O2 (Germany)/Komisja, T-328/03, Zb.Orz., EU:T:2006:116, pkt 47, 48]. W nowej decyzji instytucja ta może jednakże wskazać uzasadnienie inne niż to, na którym oparła swoją pierwszą decyzję (zob. podobnie ww. w pkt 56 wyrok Interporc/Komisja, EU:C:2003:125, pkt 28–32). Ponadto owa instytucja nie jest zobowiązana do ponownego orzekania w tych kwestiach pierwszej decyzji, które nie zostały zakwestionowane przez wyrok stwierdzający nieważność (zob. podobnie wyrok z dnia 27 listopada 1997 r., Tremblay i in./Komisja, T-224/95, Rec., EU:T:1997:187, pkt 53, 72).
- 59 Ponadto należy przypomnieć, że nieważność aktu stwierdzona z powodu uchybień proceduralnych nie jest warunkiem, od którego jest uzależniona możliwość odstąpienia instytucji od podejmowania całego postępowania poprzedzającego przyjęcie aktu, którego nieważność stwierdzono (zob. podobnie ww. w pkt 58 wyrok Industrie des poudres sphériques/Rada, EU:T:1998:242, pkt 91; wyrok z dnia 9 lipca 2008 r., Alitalia/Komisja, T-301/01, Zb.Orz., EU:T:2008:262, pkt 103).
- 60 W świetle powyższych rozważań należy sprawdzić, czy w zaskarżonej decyzji Komisja podjęła środki, które miały zapewnić wykonanie wyroku T-452/04 (EU:T:2010:385), i w ramach tego w szczególności zbadać, czy, tak jak utrzymuje skarżąca, uzasadnienie rozpatrywanego wyroku zobowiązywało Komisję do cofnięcia decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r. oraz czy uzasadnienie to zobowiązywało Komisję do podjęcia całego postępowania od dnia 9 lutego 2004 r., w którym Lagardère mianowała pierwszego pełnomocnika.
- 61 Przede wszystkim należy zbadać sentencję i uzasadnienie wyroku T-452/04 (EU:T:2010:385), który uprawomocnił się i który cechuje bezwzględna powaga rzeczy osądzonej, ponieważ Trybunał oddalił odwołania wniesione od tego wyroku (wyrok z dnia 28 lutego 2002 r., Cascades/Komisja, T-308/94, Rec., EU:T:2002:47, pkt 70). Należy zauważyć, że Sąd stwierdził nieważność pierwszej decyzji o zatwierdzeniu, uznając drugi zarzut podniesiony przez skarżącą, który dotyczył faktu, że rzeczona decyzja została przyjęta na podstawie sprawozdania sporządzonego przez pełnomocnika, który nie spełniał wymogu niezależności od spółki Editis (wyrok T-452/04, EU:T:2010:385, pkt 65). Sąd nie orzekł natomiast w kwestii innych zarzutów podniesionych przez skarżącą.
- 62 W przedstawionych przez siebie argumentach dotyczących zarzutu drugiego skarżąca wskazała w szczególności na fakt, że samo istnienie wątpliwości co do niezależności pełnomocnika wystarczało do unieważnienia procedury dotyczącej odsprzedawanych aktywów, a w konsekwencji – do

stwierdzenia nieważności pierwszej decyzji o zatwierdzeniu, ponieważ sporządzone przez pełnomocnika sprawozdanie z oceny kandydatury nabywcy stanowiło podstawowy i rozstrzygający element decyzji Komisji w przedmiocie zatwierdzenia bądź odmowy zatwierdzenia zainteresowanego nabywcy (wyrok T-452/04, EU:T:2010:385, pkt 71, 72). Sąd uznał ten zarzut, stwierdzając z jednej strony, że sprawozdanie z oceny kandydatury spółki Wendel zostało opracowane przez pełnomocnika, który nie spełniał wymogu niezależności względem spółki Editis, sformułowanego w pkt 15 zobowiązań Lagardère (wyrok T-452/04, EU:T:2010:385, pkt 107), a z drugiej strony, że wskazana niezgodność z prawem mogła stanowić podstawę stwierdzenia nieważności pierwszej decyzji o zatwierdzeniu, ponieważ sprawozdanie pełnomocnika miało decydujący wpływ na jej treść (wyrok T-452/04, EU:T:2010:385, pkt 110–118). Sąd zatem wypowiedział się jedynie w kwestiach niezależności pierwszego pełnomocnika, wpływu braku jego niezależności na sporządzone przez niego sprawozdanie z oceny kandydatury spółki Wendel oraz wpływu tej nieprawidłowości na pierwszą decyzję o zatwierdzeniu.

- 63 Chociaż prawdą jest, jak podkreśla skarżąca, iż Sąd wskazał także w pkt 100 wyroku T-452/04 (EU:T:2010:385), że „pełnienie przez pana B. [przedstawiciela pierwszego pełnomocnika] funkcji członka zarządu spółki, w której posiadaniu znajdowała się całość aktywów spółki Editis, mogło wpłynąć na niezależność, jaką osoba ta powinna zachować przy opracowywaniu zaleceń niezbędnych działań restrukturyzacyjnych oraz sprawozdania informującego Komisję o treści tych zaleceń”, to stwierdzenie takie nie stanowi niezbędnego wsparcia sentencji wyroku i w konsekwencji nie jest objęte bezwzględną powagą rzeczy osądzonej (zob. pkt 57 powyżej). Należy bowiem stwierdzić, że zgodność z prawem zaleceń niezbędnych działań restrukturyzacyjnych sformułowanych przez rzeczonoego pełnomocnika nie stanowiła przedmiotu sporu, który zakończył się rozpatrywanym wyrokiem, tak samo jak wszelkie akty podjęte przez tego pełnomocnika inne niż sprawozdanie z oceny kandydatury spółki Wendel. Zważywszy na argumenty przedstawione przez skarżącą w tej sprawie, Sąd musiał ograniczyć się do oceny niezależności pierwszego pełnomocnika oraz wpływu ewentualnego braku jego niezależności na pierwszą decyzję o zatwierdzeniu, jedyną kwestionowaną w skardze.
- 64 Ponadto należy zaznaczyć, iż chociaż, jak utrzymuje skarżąca, w wyroku C-553/10 P i C-554/10 P (EU:C:2012:682) wskazano, że niezależność pełnomocnika „jest jednym z przyjętych przez Lagardère zobowiązań, które muszą być w pełni przestrzegane”, że „ten wymóg niezależności został ustalony ex ante i dotyczy całego spektrum działalności pełnomocnika” (wyrok C-553/10 P i C-554/10 P, EU:C:2012:682, pkt 42), że pełnienie przez pana B. funkcji członka zarządu spółki Investima 10 SAS, przekształconej w spółkę Editis, mogło mieć wpływ na jego niezależność i że „sytuacja ta nie pozwalała mu na w pełni niezależne wykonywanie zadań niezależnego pełnomocnika zgodnie z wymogami określonymi w pkt 15 zobowiązań Lagardère” (wyrok C-553/10 P i C-554/10 P, EU:C:2012:682, pkt 44), to Trybunał nie wypowiedział się jednak co do zakresu podjętych przez pełnomocnika aktów innych niż sprawozdanie z oceny kandydatury spółki Wendel, poprzedzające zatwierdzenie tej kandydatury.
- 65 W konsekwencji w celu zapewnienia wykonania wyroku T-452/04 (EU:T:2010:385) do Komisji należało cofnięcie się do dnia, w którym Lagardère zwróciła się do Komisji o zatwierdzenie spółki Wendel jako nabywcy aktywów, czyli do dnia 4 czerwca 2004 r., i przystąpienie do zatwierdzenia nowego pełnomocnika, który miał opracować sprawozdanie z oceny kandydatury spółki Wendel, a następnie przyjęcie decyzji w przedmiocie zatwierdzenia lub odmowy zatwierdzenia spółki Wendel, w szczególności na podstawie nowego sprawozdania.
- 66 Tymczasem z akt sprawy wynika, że aby zapewnić wykonanie wyroku T-452/04 (EU:T:2010:385), w dniu 11 stycznia 2011 r. Komisja przystąpiła do zatwierdzenia nowego pełnomocnika zgłoszonego przez spółkę Lagardère, który w dniu 12 maja 2011 r. przedłożył jej swoje sprawozdanie z oceny kandydatury spółki Wendel, w którym z jednej strony zbadał sytuację, w chwili gdy Lagardère zwróciła się do Komisji o zatwierdzenie spółki Wendel jako nabywcy aktywów (czyli na dzień 4 czerwca 2004 r.), a z drugiej strony – sytuację zbytych aktywów w okresie późniejszym, z wyróżnieniem dwóch etapów: okresu, w którym aktywa należały do spółki Wendel (lipiec 2004 r. –

maj 2008 r.), i okresu, w którym aktywa należały do koncernu Planeta (od maja 2008 r.). Następnie w dniu 13 maja 2011 r. Komisja przyjęła zaskarżoną decyzję, którą zatwierdziła spółkę Wendel, ze skutkiem wstecznym od dnia 30 lipca 2004 r., jako nabywcę aktywów spółki Editis będących przedmiotem zbycia. W tej decyzji Komisja oceniła sytuację z dnia 4 czerwca 2004 r., czyli z dnia, w którym miało miejsce złożenie przez spółkę Lagardère pierwszego wniosku o zatwierdzenie, i potwierdziła swoje wnioski analizą sytuacji, która miała miejsce po tej dacie.

- 67 Podejmując te środki, Komisja zastosowała się do powagi rzeczy osądzonej przez Sąd. Żaden z przedstawionych przez skarżącą argumentów nie pozwala na podważenie tej oceny.
- 68 Przede wszystkim skarżąca zarzuca Komisji, że nie zneutralizowała ona wszystkich skutków niezgodności z prawem pierwszej decyzji o zatwierdzeniu. Skarżąca uważa bowiem, że mianowanie niezależnego pełnomocnika stanowiło jedno ze zobowiązań Lagardère, na podstawie których została wydana decyzja o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r. – zobowiązanie, którego nie można oddzielić od całości tej decyzji. Skarżąca stoi więc na stanowisku, że Komisja powinna była podjąć decyzję o odwołaniu zatwierdzenia koncentracji z zastrzeżeniem, w stosownym przypadku, grzywny na podstawie przepisów art. 8 ust. 5 i art. 14 ust. 2 rozporządzenia Rady (EWG) nr 4064/89 z dnia 21 grudnia 1989 r. w sprawie kontroli koncentracji przedsiębiorstw (Dz.U. 1990, L 257, s. 13). Ponadto skarżąca zarzuca Komisji, że nie mogła ona rzeczywiście uwzględnić sprawozdania nowego pełnomocnika, ponieważ zostało jej ono przedłożone zaledwie w przeddzień przyjęcia zaskarżonej decyzji, oraz że narzuciła nowemu pełnomocnikowi sporządzenie niepełnego i pochwalnego sprawozdania.
- 69 Po pierwsze, należy zauważyć, że stwierdzenie nieważności pierwszej decyzji o zatwierdzeniu samo w sobie nie miało wpływu na zgodność z prawem decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r., gdyż owo stwierdzenie nieważności sprawiło jedynie, że rzeczona decyzja stała się tymczasowo niestosowna – aż do momentu, w którym Komisja zajmie stanowisko w sprawie konsekwencji stwierdzenia nieważności, a w szczególności w sprawie ewentualnego zatwierdzenia nowego nabywcy. Wbrew temu, co utrzymują Komisja i interwenienci, okoliczność, że Sąd i Trybunał – wyrokami wydanymi w tym samym dniu co wyroki stwierdzające nieważność pierwszej decyzji o zatwierdzeniu – oddalili skargę wniesioną przeciwko decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r., pozostawała bez wpływu na rozstrzygnięcie kwestii, czy Komisja była zobowiązana do cofnięcia decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r.
- 70 Po drugie, skarżąca utrzymuje, że Komisja powinna podjąć decyzję o odwołaniu zatwierdzenia koncentracji z zastrzeżeniem grzywny.
- 71 Na wstępie i bez konieczności orzekania o ich dopuszczalności należy oddalić argumenty interwenientów, zgodnie z którymi tylko w przypadku wniesienia skargi na bezczynność skarżąca może kwestionować brak podjęcia przez Komisję środków innych niż zaskarżona decyzja. Artykuł 266 TFUE nie ustanawia bowiem specjalnego środka zaskarżenia, aby zagwarantować wykonanie wyroków sądów Unii. Jeżeli jednostka uważa, że akt przyjęty w miejsce aktu, którego nieważność stwierdzono, nie jest zgodny z uzasadnieniem i sentencją tego ostatniego, to może na podstawie art. 263 TFUE wnieść nową skargę o stwierdzenie nieważności. Skarga na bezczynność przewidziana w art. 265 TFUE stanowi natomiast środek właściwy do stwierdzenia niezgodnego z prawem zaniechania podjęcia przez instytucję środków służących zapewnieniu wykonania wyroku (wyrok z dnia 19 lutego 2004 r., SIC/Komisja, T-297/01 i T-298/01, Rec., EU:T:2004:48, pkt 32) lub do określenia, czy poza zastąpieniem aktu, którego nieważność stwierdzono, instytucja ta była także zobowiązana do podjęcia innych działań dotyczących innych aktów, które nie zostały zakwestionowane w ramach pierwotnej skargi o stwierdzenie nieważności (ww. w pkt 56 wyrok Asteris i in./Komisja, EU:C:1988:199, pkt 22–24; wyrok z dnia 18 września 1996 r., Asia Motor France i in./Komisja, T-387/94, Rec., EU:T:1996:120, pkt 40). W niniejszym przypadku dopuszczalne jest wniesienie do Sądu przez skarżącą skargi o stwierdzenie nieważności, ponieważ skarżąca kwestionuje właśnie sposób,

w jaki Komisja zapewniła wykonanie wyroku Sądu. Chociaż prawdą jest, że skarżąca zarzuca Komisji, iż ta nie podjęła żadnych innych decyzji, oraz że takie zakwestionowanie może wpisywać się w procedurę skargi na bezczynność, to okoliczność taka pozostaje bez wpływu na dopuszczalność niniejszego zarzutu, gdyż skarżąca, w celu zakwestionowania zgodności z prawem zaskarżonej decyzji, opiera się na argumentach dotyczących konieczności podjęcia przez Komisję innych środków w miejsce tej decyzji.

- 72 Ponadto należy zaznaczyć, tak jak przyznały to strony podczas rozprawy, że podczas przyjmowania zaskarżonej decyzji wciąż miało zastosowanie rozporządzenie nr 4064/89, zgodnie z przepisami art. 26 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 139/2004 z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie kontroli koncentracji przedsiębiorstw (Dz.U. L 24, s. 1), który to przepis stanowi, że „[r]ozporządzenie (EWG) nr 4064/89 ma nadal zastosowanie do koncentracji, które były przedmiotem umowy lub ogłoszenia lub w przypadku przejścia kontroli w rozumieniu art. 4 ust. 1 tego rozporządzenia przed datą wejścia w życie niniejszego rozporządzenia”.
- 73 Następnie należy przypomnieć, że wbrew temu, co utrzymuje skarżąca, rozporządzenie nr 4064/89 i komunikat Komisji w sprawie środków zaradczych dopuszczalnych na mocy rozporządzenia Rady (EWG) nr 4064/89 i rozporządzenia Komisji (WE) nr 447/98 (Dz.U. 2001, C 68, s. 3, zwany dalej „komunikatem o środkach zaradczych”) ustanawiają rozróżnienie warunków i obowiązków nałożonych na spółki w ramach procedury warunkowego zatwierdzenia koncentracji z zastrzeżeniem zobowiązań. I tak, art. 8 ust. 2 akapit drugi rozporządzenia nr 4064/89 przewiduje, że Komisja „może do swej decyzji dołączyć warunki i obowiązki zmierzające do zapewnienia, że dane przedsiębiorstwa spełnią zobowiązania podjęte wobec niej zmierzające do modyfikacji pierwotnego planu koncentracji”. Ściślej mówiąc, zgodnie z pkt 12 komunikatu o środkach zaradczych „wymóg realizacji każdego środka wywołującego strukturalną zmianę rynku jest warunkiem, na przykład konieczność zbycia przedsiębiorstwa”, podczas gdy „kroki wykonawcze konieczne do uzyskania tego rezultatu są generalnie obowiązkami stron, na przykład powołanie zarządcy z nieodwołalnym upoważnieniem do sprzedaży przedsiębiorstwa” [tłumaczenie nieoficjalne, podobnie jak wszystkie cytaty z tego komunikatu poniżej].
- 74 Stosując powyższe przepisy, Komisja wskazała w decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r., że „decyzja uznająca zgłoszoną koncentrację za zgodną ze wspólnym rynkiem podlega warunkowi, że strona zgłaszająca koncentrację całkowicie wypełnia zobowiązania zbycia określone w punktach 1–3 i 10 w załączniku II” oraz że „wypełnienie wszystkich innych zobowiązań określonych w załączniku II nałożonych na stronę zgłaszającą koncentrację ma charakter obowiązku” (pkt 1010).
- 75 Przedstawione rozróżnienie warunków i obowiązków jest istotne, ponieważ naruszenie jednych lub drugich ma odmienne skutki.
- 76 Wobec powyższego art. 8 ust. 5 lit. b) rozporządzenia nr 4064/89 wyraźnie określa, że jeżeli dane przedsiębiorstwa nie wywiązują się z obowiązku zastrzeżonego w decyzji Komisji, to może ją ona odwołać. Ponadto zgodnie z art. 14 ust. 2 lit. b) rozporządzenia nr 4064/89 Komisja może nałożyć grzywnę na przedsiębiorstwa niewywiązujące się z obowiązku nałożonego w decyzji. Także komunikat o środkach zaradczych (pkt 12) przewiduje, że „[j]eżeli dane przedsiębiorstwa dopuszczają się naruszenia obowiązku, Komisja może odwołać decyzje udzielające zgody wydane na mocy art. 6 ust. 2 lub art. 8 ust. 2 rozporządzenia w sprawie kontroli łączenia przedsiębiorstw, działając na mocy odpowiednio art. 6 ust. 3 lub art. 8 ust. 5 lit. b)”, oraz że „[s]trony mogą również podlegać grzywnom i okresowym karom pieniężnym przewidzianym odpowiednio w art. 14 ust. 2 lit. a) i art. 15 ust. 2 lit. a) rozporządzenia [nr 4064/89]”.
- 77 Z kolei w odniesieniu do naruszenia warunków rozporządzenie nr 4064/89 nie przewiduje wyraźnie określonych skutków.

- 78 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przy dokonywaniu wykładni przepisu prawa Unii należy uwzględniać nie tylko jego brzmienie, lecz także jego kontekst oraz cele regulacji, której jest częścią (zob. wyroki: z dnia 7 czerwca 2005 r., VEMW i in., C-17/03, Zb.Orz., EU:C:2005:362, pkt 41 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 26 października 2010 r., Niemcy/Komisja, T-236/07, Zb.Orz., EU:T:2010:451, pkt 44).
- 79 Bezsporne jest to, że z jednej strony warunek, który może być zastrzeżony w decyzji o zatwierdzeniu koncentracji podjętej zgodnie z przepisami art. 8 ust. 2 rozporządzenia nr 4064/89, stanowi środek strukturalny, bez którego koncentracja nie mogłaby zostać uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem. W konsekwencji w przypadku naruszenia tego warunku koncentracja nie mogłaby zostać uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem. Z drugiej strony na mocy art. 8 ust. 4 i art. 14 ust. 2 lit. c) tego samego rozporządzenia Komisja może zarządzić wszelkie odpowiednie działania konieczne do przywrócenia warunków skutecznej konkurencji i nałożyć grzywny na przedsiębiorstwa, które nie podejmują zarządzonych środków. Natomiast to, że Komisja miałaby zostać pozbawiona takiej możliwości ze względu na brak wyraźnego określenia w przepisach sytuacji, w której strona naruszyłaby warunek, któremu podlega koncentracja, byłoby sprzeczne z samym celem tych przepisów.
- 80 Ze wskazanych w powyższym punkcie przepisów wynika, że jeżeli strona naruszy warunek będący środkiem strukturalnym, bez którego koncentracja nie mogłaby zostać zatwierdzona, to decyzja uznająca koncentrację za zgodną ze wspólnym rynkiem staje się nieważna. Taką wykładnię potwierdza zresztą komunikat o środkach zaradczych, który w pkt 12 wskazuje, że jeżeli warunek nie jest spełniony, to „nie zmaterializuje się sytuacja powodująca, iż dane połączenie będzie zgodne z regułami wspólnego rynku”, a „decyzja stwierdzająca zgodność z tymi regułami staje się nieważna”. Rzeczony komunikat uściśla, że „[w] takich okolicznościach Komisja może, na mocy art. 8 ust. 4 rozporządzenia w sprawie kontroli łączenia przedsiębiorstw, zarządzić wszelkie odpowiednie działania konieczne do przywrócenia warunków efektywnej konkurencji” oraz że „[p]onadto strony mogą również podlegać grzywnom przewidzianym w art. 14 ust. 2 lit. c)”.
- 81 W podobny sposób w zielonej księdze w sprawie przeglądu rozporządzenia nr 4064/89 (COM/2001/0745 wersja ostateczna) Komisja wskazała w pkt 223, że odwołuje się ona do przepisów art. 8 ust. 4 rozporządzenia nr 4064/89, w przypadku gdy strony dopuściły się poważnego naruszenia warunków lub obowiązków, które umożliwiły Komisji zatwierdzenie koncentracji, i że jeżeli warunek nie był przestrzegany, to takie naruszenie pociągało za sobą automatyczną niezgodność z prawem koncentracji, a w przypadku naruszenia obowiązku Komisja miała możliwość odwołania decyzji zatwierdzającej koncentrację.
- 82 Wreszcie rozporządzenie nr 139/2004, które uchyliło i zastąpiło rozporządzenie nr 4064/89, w swoim motywie 31, dotyczącym instrumentów, którymi dysponuje Komisja w celu zapewnienia poszanowania zobowiązań, analogicznie wskazuje, że „[w] przypadku gdy nie jest spełniony warunek załączony do decyzji uznającej zgodność koncentracji ze wspólnym rynkiem, sytuacja wykazująca zgodność koncentracji ze wspólnym rynkiem nie ma miejsca, a koncentracja dokonana w takiej formie nie zostaje zatem zatwierdzona przez Komisję”, że „[w] konsekwencji, jeżeli koncentracja została już dokonana, powinna być traktowana w ten sam sposób jak niezgłoszona koncentracja dokonana bez zatwierdzenia”, oraz że „[p]onadto, w przypadku gdy Komisja, przy braku spełnienia warunku, stwierdziła już, iż koncentracja byłaby niezgodna ze wspólnym rynkiem, powinna być uprawniona do bezpośredniego nakazania rozwiązania koncentracji, tak by przywrócić stan sprzed dokonania koncentracji”. Z kolei „[w] przypadku gdy obowiązek załączony do decyzji uznającej zgodność koncentracji ze wspólnym rynkiem nie jest spełniony, Komisja powinna mieć możliwość odwołania swojej decyzji”, i „[p]onadto w przypadku niespełnienia warunków i obowiązków Komisja powinna mieć możliwość nakładania stosownych kar pieniężnych”.

- 83 Ze wszystkich powyższych rozważań, a w szczególności z tych przedstawionych w pkt 76, wynika, że zgodnie z przepisami art. 8 ust. 5 lit. b) i art. 14 ust. 2 rozporządzenia nr 4064/89, w przypadku niespełnienia obowiązku zastrzeżonego w decyzji uznającej zgodność koncentracji ze wspólnym rynkiem Komisja może odwołać tę decyzję i nałożyć grzywnę na przedsiębiorstwo, które naruszyło rzeczony obowiązek, jednak nie jest zobowiązana do podjęcia takich środków.
- 84 W niniejszym przypadku z decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r. wynika, że „decyzja uznająca zgłoszoną koncentrację za zgodną ze wspólnym rynkiem podlega warunkowi, że strona zgłaszająca koncentrację całkowicie wypełni zobowiązania do zbycia określone w punktach 1–3 i 10 w załączniku II”, oraz że „[w]ypełnienie wszystkich innych zobowiązań określonych w załączniku II nałożonych na stronę zgłaszającą koncentrację ma charakter obowiązku” (pkt 1010). W sentencji tej decyzji Komisja utrzymuje to samo rozróżnienie: art. 2 wskazuje, że art. 1, który uznaje koncentrację za zgodną ze wspólnym rynkiem, „ma zastosowanie pod warunkiem całkowitego wypełnienia przez Lagardère zobowiązań wymienionych w pkt 1–3 i 10 w załączniku II do tej decyzji”, art. 3 uściśla zaś, że „niniejsza decyzja powiązana jest z obowiązkiem całkowitego wypełnienia przez Lagardère innych zobowiązań określonych w załączniku II”. Mianowanie niezależnego pełnomocnika było natomiast przewidziane w pkt 15 załącznika II i w konsekwencji stanowiło obowiązek, a nie warunek, wbrew temu, co utrzymuje skarżąca. Tym samym Komisja nie była zobowiązana ani do odwołania decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r., ani do nałożenia grzywny na spółkę Lagardère.
- 85 Posiłkowo skarżąca utrzymuje, że Komisja nie mogła cofnąć się do dnia 30 lipca 2004 r., aby podjąć zaskarżoną decyzję, ponieważ brak niezależności pełnomocnika sprawił, że wszystkie dokonane lub nadzorowane przez niego akty stały się bezprawne.
- 86 Z jednej strony z pkt 58 powyżej wynika, że zgodnie z orzecznictwem Komisja była zobowiązana do podjęcia procedury właśnie w tym miejscu, w którym wystąpiła stwierdzona niezgodność z prawem, ponieważ stwierdzenie nieważności aktu nie musi wywierać wpływu na ważność jego aktów przygotowawczych. Bezsporne jest to, że niezgodność z prawem stwierdzona przez Sąd w wyroku T-452/04 (EU:T:2010:385) dotyczyła wyłącznie sprawozdania pierwszego pełnomocnika i pierwszej decyzji o zatwierdzeniu.
- 87 Z drugiej strony z pkt 62–64 powyżej wynika, że w sprawie, która zakończyła się wyrokiem T-452/04 (EU:T:2010:385), Sąd miał orzec jedynie w kwestiach niezależności pierwszego pełnomocnika oraz wpływu ewentualnego braku jego niezależności na sporządzone przez niego sprawozdanie z oceny kandydatury spółki Wendel i pierwszej decyzji o zatwierdzeniu, ponieważ skarżąca nie zakwestionowała wszystkich aktów podjętych wcześniej przez pierwszego pełnomocnika.
- 88 Interwenienci utrzymują zresztą, że Komisja nie mogła realnie przystąpić do przywrócenia aktywom spółki Editis stanu sprzed koncentracji po ponad ośmiu latach od chwili zaistnienia okoliczności faktycznych i że była ona zobowiązana do przestrzegania zasady uzasadnionych oczekiwań oraz zasady pewności prawa względem interwenientów i koncernu Planeta.
- 89 Ponieważ z całości powyższych rozważań wynika, że Komisja nie była zobowiązana do przywrócenia aktywom spółki Editis stanu sprzed koncentracji w celu zapewnienia wykonania wyroku T-452/04 (EU:T:2010:385), jedynie tytułem uzupełnienia należy zbadać, czy zasada ochrony uzasadnionych oczekiwań oraz zasada pewności prawa sprzeciwilyby się cofnięciu przez Komisję decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r.
- 90 Przede wszystkim należy przypomnieć, że zasada ochrony uzasadnionych oczekiwań, która stanowi jedną z podstawowych zasad prawa Unii (wyrok z dnia 5 maja 1981 r., Dürbeck, 112/80, Rec., EU:C:1981:94, pkt 48), stanowi konsekwencję zasady pewności prawa, która zawiera wymóg, aby

przepisy prawne były jasne i precyzyjne, a jej celem jest zapewnienie przewidywalności sytuacji i stosunków prawnych podlegających prawu Unii (wyrok z dnia 15 lutego 1996 r., Duff i in., C-63/93, Rec., EU:C:1996:51, pkt 20).

- 91 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem prawo do powoływania się na zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań przysługuje każdemu podmiotowi, w którym instytucja Unii wzbudziła uzasadnione nadzieje [zob. wyrok z dnia 11 marca 1987 r., Van den Bergh en Jurgens i Van Dijk Food Products (Lopik)/EWG, 265/85, Rec., EU:C:1987:121, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo]. Prawo do powoływania się na zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań uzależnione jest od łącznego spełnienia trzech przesłanek. Po pierwsze, organ administracji Unii musi udzielić zainteresowanemu dokładnych, bezwarunkowych i zgodnych zapewnień, pochodzących z uprawnionych i wiarygodnych źródeł. Po drugie, zapewnienia te muszą być takiego rodzaju, by wzbudzały w podmiocie, do którego są skierowane, uzasadnione oczekiwanie. Po trzecie, udzielone zapewnienia muszą być zgodne z mającymi zastosowanie przepisami (zob. wyroki: z dnia 30 czerwca 2005 r., Branco/Komisja, T-347/03, Zb.Orz., EU:T:2005:265, pkt 102 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 23 lutego 2006 r., Cementbouw Handel & Industrie/Komisja, T-282/02, Zb.Orz., EU:T:2006:64, pkt 77; z dnia 30 czerwca 2009 r., CPEM/Komisja, T-444/07, Zb.Orz., EU:T:2009:227, pkt 126).
- 92 Interwenienci starają się zmodyfikować trzecią przesłankę, utrzymując, że jedynie spółka, która w oczywisty sposób naruszyła obowiązujące przepisy, nie miałaby prawa do powoływania się na zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań. Orzecznictwo, na które się powołują (wyroki: z dnia 12 grudnia 1985 r., Sideradria/Komisja, 67/84, Rec., EU:C:1985:506, pkt 21; z dnia 24 kwietnia 1996 r., Industrias Pesqueras Campos i in./Komisja, T-551/93 i od T-231/94 do T-234/94, Rec., EU:T:1996:54, pkt 76; z dnia 19 marca 1997 r., Oliveira/Komisja, T-73/95, Rec., EU:T:1997:39, pkt 28), nie znajduje jednak zastosowania w niniejszym przypadku, ponieważ do oceny, czy trzecia przesłanka ustanowiona przez orzecznictwo przytoczone w poprzednim punkcie została spełniona, nie jest konieczne określenie, czy interwenienci w oczywisty sposób naruszyli obowiązujące przepisy, lecz czy Komisja, zatwierdzając spółkę Wendel jako nabywcę, mimo że kandydatura ta została oceniona przez pełnomocnika niespełniającego wymogu niezależności, naruszyła mające zastosowanie przepisy, a mianowicie zobowiązania przewidziane w decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r. Zgodnie z orzecznictwem nie jest istotne określenie, czy organ administracji naruszył w sposób oczywisty właściwe przepisy. Ponadto Komisja sama przyznała w pkt 62 odpowiedzi na skargę, że orzecznictwo co do zasady wyklucza ochronę z tytułu uzasadnionych oczekiwań w przypadku takim jak niniejszy.
- 93 W każdym razie zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, chociaż należy czuwać nad przestrzeganiem istotnych wymogów pewności prawa chroniących interesy prywatne, to istotne jest także zrównoważenie ich z wymogami zasady zgodności z prawem chroniącej interesy publiczne oraz przyznanie pierwszeństwa tej ostatniej zasadzie, gdy utrzymanie nieprawidłowości może naruszyć zasadę równego traktowania (zob. podobnie wyroki: z dnia 22 marca 1961 r., Snuhat/Wysoka Władza, 42/59 i 49/59, Rec., EU:C:1961:5; z dnia 12 lipca 1962 r., Koninklijke Nederlandsche Hoogovens en Staalfabrieken/Wysoka Władza, 14/61, Rec., EU:C:1962:28; z dnia 13 marca 2003 r., José Martí Peix/Komisja, T-125/01, Rec., EU:T:2003:72, pkt 111).
- 94 Z całości powyższych rozważań wynika, że zasada ochrony uzasadnionych oczekiwań oraz zasada pewności prawa nie sprzeciwiają się temu, aby Komisja, gdyby uznała to za wskazane, cofnęła decyzję o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r.
- 95 Wreszcie skarżąca utrzymuje, że Komisja naruszyła art. 266 TFUE, ponieważ z jednej strony nie mogła ona rzeczywiście uwzględnić sprawozdania nowego pełnomocnika, które zostało jej przedłożone zaledwie w przeddzień podjęcia zaskarżonej decyzji, a z drugiej strony nowy pełnomocnik sporządził niepełne i pochwalne sprawozdanie.

- 96 Jeżeli chodzi o okoliczność, że sprawozdanie nowego pełnomocnika miało zostać przedłożone Komisji zaledwie w przeddzień podjęcia zaskarżonej decyzji, Komisja wskazała podczas rozprawy, że nowy pełnomocnik przedłożył anglojęzyczną wersję sprawozdania trzy miesiące przed podjęciem zaskarżonej decyzji, dając tym samym Komisji czas na pełne zapoznanie się z treścią sprawozdania. Z samej treści zaskarżonej decyzji wynika w każdym razie, że Komisja rozważyła sprawozdanie nowego pełnomocnika w należyty sposób.
- 97 Zresztą z pkt 28 wytycznych Komisji z dnia 2 maja 2003 r., dotyczących najlepszych wzorców tekstów zobowiązań do zbycia udziałów i pełnomocnictw, wynika, że sprawozdanie z oceny kandydatury sporządzone przez pełnomocnika stanowi jedynie jeden z elementów dokonywanej przez Komisję oceny, przy czym nie jest ona związana jego opinią i ma obowiązek przeprowadzenia dochodzenia koniecznego, aby upewnić się, że nabywca rzeczywiście spełnia służące jego zatwierdzeniu kryteria (opinia rzecznika generalnego J. Mazáka w sprawach połączonych C-553/10 P i C-554/10 P Komisja i Lagardère/Éditions Odile Jacob, EU:C:2012:173, pkt 55–57). Ponadto Sąd wykazał już w kwestii art. 82 WE, że Komisja nie mogła delegować stronie trzeciej uprawnień dochodzeniowych i wykonawczych, jakie przyznaje jej rozporządzenie Rady nr 17 z dnia 6 lutego 1962 r., pierwsze rozporządzenie wprowadzające w życie art. [81 WE] i [82 WE] (Dz.U. 1962, 13, s. 204) (wyrok z dnia 17 września 2007 r., Microsoft/Komisja, T-201/04, Zb.Orz., EU:T:2007:289, pkt 1264). W niniejszym przypadku z pkt 24 i 25 zaskarżonej decyzji wynika, że Komisja oparła się nie tylko na sprawozdaniu nowego pełnomocnika, ale także na innych licznych informacjach, a mianowicie na: wniosku o zatwierdzenie przedstawionym przez spółkę Lagardère, pisemnych odpowiedziach z dnia 21 czerwca 2004 r. udzielonych przez spółki Lagardère i Wendel na skierowane przez Komisję żądanie udzielenia informacji, informacjach udzielonych przez spółkę Wendel podczas spotkania z Komisją, wymianie zdań, do której doszło między Komisją a organizacjami reprezentującymi pracowników spółki Editis, odpowiedziach udzielonych przez spółki Lagardère i Wendel na skierowane przez Komisję w 2011 r. żądania udzielenia informacji, a także zorganizowanych w 2011 r. spotkaniach spółek Lagardère i Wendel z Komisją. Z tego względu sama okoliczność, nawet jeżeli byłaby dowiedziona, że sprawozdanie nowego pełnomocnika miało zostać dostarczone Komisji zaledwie w przeddzień przyjęcia zaskarżonej decyzji, nie mogłaby stanowić podstawy stwierdzenia nieważności tej decyzji.
- 98 Jeżeli chodzi o twierdzenie, że nowy pełnomocnik miałby sporządzić niepełne i pochwalne sprawozdanie, mające na celu jedynie naprawienie błędu popełnionego przez Komisję, skarżąca nie przedstawiła na jego poparcie żadnych dowodów poza cytatem fragmentu rzeczonego sprawozdania dotyczącym badania aktywów, których dotyczyła transakcja zawarta w 2004 r. między spółką Lagardère a spółką Wendel, w zakresie przewidzianym w zobowiązaniach. Rozpatrywany fragment sprawozdania wskazuje, że nawet jeżeli pełnomocnik stwierdził, iż przeprowadzone badanie nie pozwoliło mu na sprawdzenie, czy zbycie aktywów niektórych podmiotów prawnych odbyło się zgodnie z rzeczonymi zobowiązaniami, to jednak uściślił on, że „w każdym razie wszystkie transakcje pomiędzy spółkami podlegały obowiązkowi utrzymania zbywanej działalności, takiemu, jaki został przedstawiony w zobowiązaniach, pod nadzorem ówczesnego pełnomocnika” (s. 29), i wywiódł z tego, że nic nie wskazywało na to, iż zakres transakcji cechował się znaczną różnicą w stosunku do zakresu aktywów, które miały zostać zbyte na mocy zobowiązań (s. 30).
- 99 Z całości powyższych rozważań wynika, że część pierwszą zarzutu pierwszego należy oddalić jako bezzasadną.
- W przedmiocie naruszenia zasady niedziałania prawa wstecz
- 100 Skarżąca utrzymuje, że Komisja naruszyła zasadę niedziałania prawa wstecz, przyjmując zaskarżoną decyzję ze skutkiem od dnia 30 lipca 2004 r., ponieważ akty prawa Unii mogą mieć moc wsteczną tylko w wyjątkowych przypadkach i wówczas, gdy jest to związane z wymogami interesu ogólnego.
- 101 Komisja i interwenienci odpierają argumenty skarżącej.

- 102 Należy przypomnieć, że wyrok stwierdzający nieważność w sposób konieczny jest naznaczony skutkiem wstecznym, ponieważ stwierdzenie niezgodności z prawem sięga do dnia, w którym zaczął obowiązywać akt, którego nieważność stwierdzono (ww. w pkt 56 wyrok *Asteris i in./Komisja*, EU:C:1988:199, pkt 30; zob. także podobnie wyrok z dnia 12 lutego 2008 r., *CELF i Ministre de la Culture et de la Communication*, C-199/06, Zb.Orz., EU:C:2008:79, pkt 61). Należy jednak rozróżnić tę kwestię i kwestię charakteru wstecznego nowej decyzji podjętej przez organ administracji w celu zastąpienia aktu, którego nieważność stwierdzono. Zgodnie z orzecnictwem zasada pewności prawa, która jest zasadą ogólną prawa Unii (wyrok z dnia 9 lipca 1969 r., *Portelange*, 10/69, Rec., EU:C:1969:36), sprzeciwia się bowiem co do zasady temu, aby termin początkowy obowiązywania aktu był oznaczony na dzień poprzedzający jego publikację. Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem w drodze wyjątku dopuszcza się odstępstwo od tej reguły, jeżeli wymaga tego zamierzony cel i odbywa się to z należytym poszanowaniem uzasadnionych oczekiwań zainteresowanych osób (wyroki: z dnia 25 stycznia 1979 r., *Racke*, 98/78, Rec., EU:C:1979:14, pkt 20; z dnia 30 września 1982 r., *Amylum/Rada*, 108/81, Rec., EU:C:1982:322, pkt 4; ww. w pkt 58 wyrok *Fédesa i in.*, EU:C:1990:391, pkt 45).
- 103 Wbrew temu, co utrzymuje *Lagardère*, orzecznictwo nie opiera się na rozróżnieniu decyzji indywidualnych i aktów regulacyjnych. Prawdą jest, że wyroki, w których Trybunał odwołał się do zasady niedziałania prawa wstecz, dotyczyły dyrektyw lub rozporządzeń. Jednakże w wyrokach tych Trybunał odniósł się do aktów prawnych Unii w całości, a nie tylko do aktów regulacyjnych. Ponadto Trybunał wskazał już, właśnie w kwestii możliwości podjęcia środka ze skutkiem wstecznym w następstwie wyroku stwierdzającego nieważność, że należy rozstrzygnąć, czy zasada pewności prawa, na którą mogą powołać się osoby zainteresowane, sprzeciwia się wstecznemu określeniu kwestionowanych przepisów, niezależnie od tego, czy chodzi o rozporządzenia, czy o środki indywidualne (wyrok z dnia 30 września 1982 r., *Roquette Frères/Rada*, 110/81, Rec., EU:C:1982:323, pkt 21). Żaden z trzech wyroków przytoczonych przez spółkę *Lagardère* w uwagach interwenienta [ww. w pkt 58 wyrok *O2 (Germany)/Komisja*, EU:T:2006:116, pkt 48; wyroki: z dnia 27 września 2006 r., *GlaxoSmithKline Services/Komisja*, T-168/01, Zb.Orz., EU:T:2006:265, pkt 320; z dnia 9 września 2008 r., *Bayer CropScience i in./Komisja*, T-75/06, Zb.Orz., EU:T:2008:317, pkt 63, 64] nie dotyczy zresztą kwestii zgodności z prawem indywidualnej decyzji ze skutkiem wstecznym w następstwie spornego stwierdzenia nieważności, tylko kwestii daty, do jakiej ma się cofnąć instytucja, która wydała akt, którego nieważność stwierdzono, aby przyjąć akt zastępujący w celu określenia istotnych okoliczności faktycznych i obowiązujących aktów regulacyjnych. W przedmiocie wymienionego w pkt 55 wyroku *C i F przeciwko Komisji* (EU:F:2007:66), wskazanego także przez spółkę *Lagardère*, należy zaznaczyć, że Sąd do spraw Służby Publicznej uznał w tym wyroku, iż instytucja, której dotyczyło postępowanie, mogła w tamtym przypadku podjąć środek indywidualny ze skutkiem wstecznym przenoszący skarżącego w stan spoczynku i przyznający mu rentę inwalidzką, ponieważ sąd Unii stwierdził wcześniej nieważność poprzedniej decyzji z powodu błędnej podstawy prawnej. Sąd do spraw Służby Publicznej nie wypowiedział się natomiast ogólnie w przedmiocie możliwości podjęcia decyzji indywidualnej ze skutkiem wstecznym. Ponadto w tamtej sprawie podjęty środek ze skutkiem wstecznym dotyczył wyłącznie skarżącego, tak że a priori nie mogło zostać naruszone prawo do powoływania się na zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań żadnej osoby trzeciej.
- 104 Należy więc sprawdzić, czy dwa wymogi określone w orzecnictwie w celu zatwierdzenia przyjęcia przez organ administracji aktu ze skutkiem wstecznym zostały spełnione w niniejszym przypadku.
- 105 W przedmiocie pierwszego wymogu dotyczącego osiągnięcia zamierzonego celu, zgodnie z orzecnictwem przytoczonym w pkt 102, należy zbadać, czy zaskarżoną decyzję cechował interes ogólny. Natomiast wbrew temu, co utrzymuje skarżąca, orzecznictwo nie wspomina o konieczności istnienia jednoznacznego interesu ogólnego.

- 106 W niniejszym przypadku przyjęcie nowej decyzji o zatwierdzeniu ze skutkiem wstecznym miało służyć osiągnięciu kilku celów interesu ogólnego. Nowa decyzja miała bowiem usunąć niezgodność z prawem stwierdzoną w wyroku T-452/04 (EU:T:2010:385). Poszanowanie przez organ administracji zgodności z prawem i powagi rzeczy osądzonej w sposób wyraźny stanowi cel interesu ogólnego. Ponadto nowa decyzja dążyła do wypełnienia luki prawnej powstałej w wyniku stwierdzenia przez sąd Unii nieważności pierwszej decyzji o zatwierdzeniu i w konsekwencji do ochrony zasady pewności prawa względem spółek podlegających zastosowaniu rozporządzenia nr 4064/89, które wzięły udział w koncentracji z 2004 r., a także w transakcji, która miała miejsce w 2008 r. Z motywów 7 i 17 rzeczonego rozporządzenia wynika bowiem, że naczelnym celem tego rozporządzenia jest zapewnienie skuteczności kontroli koncentracji i urzeczywistnienia zasady pewności prawa w odniesieniu do spółek, względem których rozporządzenie to ma zastosowanie (zob. wyrok z dnia 20 listopada 2002 r., Lagardère i Canal+/Komisja, T-251/00, Rec., EU:T:2002:278, pkt 97 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 107 Drugi z wymogów, których spełnienie pozwala organowi administracji na przyjęcie aktu ze skutkiem wstecznym, dotyczy zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań – dąży on do sprawdzenia, czy mający skutek wsteczny akt indywidualny wydany przez organ administracji nie narusza prawa do uzasadnionych oczekiwań osób, których bezpośrednio dotyczy, oraz osób trzecich.
- 108 Po pierwsze, strony nie zaprzeczają, że zaskarżona decyzja nie narusza zasady uzasadnionych oczekiwań interwenientów lub koncernu Planeta. Nie jest zatem konieczne badanie argumentów skarżącej, zgodnie z którymi te trzy spółki nie mogłyby w żadnym razie powoływać się na zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań. Po drugie, jeżeli chodzi o skarżącą, należy uznać, wbrew temu, co skarżąca utrzymuje, że zasada „ochrony uzasadnionych oczekiwań wobec prawidłowego wykonania orzeczeń sądowych” nie sprzeciwiała się podjęciu nowej decyzji o zatwierdzeniu ze skutkiem wstecznym, ponieważ wprowadzenie w życie zobowiązań określonych w decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r., które wciąż były wiążące dla spółki Lagardère, spowodowało z jednej strony, że Lagardère proponowała Komisji zatwierdzenie nabywcy odsprzedawanych aktywów, a z drugiej strony, że Komisja orzekła w kwestii kandydatury nabywcy aktywów zgłoszonej przez spółkę Lagardère. Orzeczono już odwrotnie: to właśnie odmowa wykonania wyroku wydanego przez sąd Unii stanowi ze strony instytucji europejskiej podważenie zaufania, jakie wszystkie podmioty prawa powinny mieć do systemu prawnego Unii, którego podstawą jest w szczególności poszanowanie orzeczeń wydanych przez sądy Unii (wyrok z dnia 12 grudnia 2000 r., Hautem/BEI, T-11/00, Rec., EU:T:2000:295, pkt 51). W niniejszym przypadku zaniechanie przez Komisję podjęcia nowej decyzji o zatwierdzeniu mogłoby naruszyć zasadę poszanowania orzeczeń sądowych. Ponadto skarżąca nie może utrzymywać, że Komisja wzbudziła w niej uzasadnioną nadzieję na to, że skarżąca mogłaby sama zostać wybrana jako nabywca aktywów spółki Editis, ponieważ jedynie Lagardère była właściwa do przedstawienia Komisji kandydatury nabywcy (zob. pkt 40 powyżej).
- 109 Podsumowując, obydwa wymogi określone w orzecznictwie w celu zatwierdzenia przyjęcia przez organ administracji aktu ze skutkiem wstecznym zostały w niniejszym przypadku spełnione.
- 110 Skarżąca podkreśla wreszcie, że ani Trybunał, ani Sąd nie uznali za konieczne dostosowania w czasie skutków wyroku T-452/04 (EU:T:2010:385), co oznaczałoby, że sądy te nie uznały za konieczne zatwierdzenia ze skutkiem wstecznym pierwszej decyzji o zatwierdzeniu.
- 111 Postanowienia art. 264 akapit drugi TFUE pozwalają sądowi Unii ograniczyć skutki wsteczne wydanych przez niego aktów stwierdzających nieważność i zezwalają mu, jeżeli uzna to za niezbędne, na wskazanie, które skutki aktu, o którego nieważności orzekł, powinny być uważane za ostateczne w przeszłości. Sąd może tym samym orzec o utrzymaniu skutków aktu, którego nieważność stwierdził, z urzędu (wyrok z dnia 1 kwietnia 2008 r., Parlament i Dania/Komisja, C-14/06 i C-295/06, Zb.Orz., EU:C:2008:176, pkt 84–86) lub na wniosek stron. Okoliczność, że ani Sąd, ani Trybunał nie uznali za konieczne ograniczenia skutków wstecznych wyroku T-452/04 (EU:T:2010:385), nie oznacza jednak, że instytucje te uznały, iż Komisja nie była w stanie podjąć nowej decyzji o zatwierdzeniu ze skutkiem wstecznym. Z jednej strony bowiem dostosowanie w czasie skutków wyroku stanowi dla sądu

możliwość, a nie obowiązek. Z drugiej strony należy przypomnieć, że Komisja nie ograniczyła się jedynie do zatwierdzenia ze skutkiem wstecznym pierwszej decyzji o zatwierdzeniu, lecz mianowała także nowego niezależnego pełnomocnika, a następnie oceniła na podstawie sporządzonego przez niego sprawozdania i po przeprowadzeniu samodzielnej analizy, czy spółka Wendel spełniała warunki dotyczące nabywcy aktywów spółki Editis określone w decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r.

- 112 Z całości powyższych rozważań wynika, że część drugą zarzutu pierwszego należy uznać za bezzasadną. W konsekwencji zarzut pierwszy należy w całości oddalić.

W przedmiocie zarzutu drugiego, opartego na braku podstawy prawnej zaskarżonej decyzji

- 113 Skarżąca utrzymuje, że stwierdzenie przez Sąd naruszenia przez spółkę Lagardère niektórych zobowiązań skutkowało tym, iż zatwierdzenie koncentracji nie miało zastosowania, i że zaskarżona decyzja jest w konsekwencji pozbawiona podstawy prawnej. Istotnie, gdyby Lagardère naruszyła pkt 1 i 10 swoich zobowiązań, Komisja nie mogłaby już zastosować decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r.
- 114 Komisja i interwenienci odpierają argumenty skarżącej. Poza tym Lagardère uważa, że zarzut drugi jest niedopuszczalny, ponieważ skarżąca nie może powoływać się na niezgodność z prawem decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r.

– W przedmiocie dopuszczalności zarzutu drugiego

- 115 Lagardère uważa, że zarzut drugi jest niedopuszczalny, ponieważ decyzja o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r. stała się prawomocna w następstwie ogłoszenia wyroku C-551/10 P (EU:C:2012:681) i skarżąca nie może obecnie powoływać się na jej niezgodność z prawem.
- 116 Argumentację tę należy odrzucić, i to bez konieczności orzekania o jej dopuszczalności, ponieważ skarżąca nie utrzymuje, że decyzja o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r. jest niezgodna z prawem, lecz twierdzi, że nie ma ona zastosowania ze względu na naruszenie przez spółkę Lagardère jednego z jej zobowiązań.

– W przedmiocie braku podstawy prawnej zaskarżonej decyzji

- 117 Należy przypomnieć, że wniesiona przez skarżącą skarga dotycząca decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r. została oddalona przez Sąd, że Trybunał oddalił odwołanie wniesione od wyroku Sądu oraz że wyroki te nabrały w konsekwencji względnej powagi rzeczy osądzonej. Wyroki oddalające nabierają bowiem tej powagi, a jej jedyną konsekwencją jest stwierdzenie niedopuszczalności każdej nowej skargi, która ma ten sam przedmiot, dotyczy tych samych stron i jest oparta na tej samej podstawie (wyrok z dnia 19 września 1985 r., Hoogovens Groep/Komisja, 172/83 i 226/83, Rec., EU:C:1985:355, pkt 9). Wyrok oddalający nie oznacza więc, że zaskarżony akt jest ważny, lecz jedynie, że żaden z podniesionych przez skarżącego zarzutów nie był uzasadniony oraz że to samo dotyczy bezwzględnych przeszkód procesowych, które sędzia jest zobowiązany podnieść z urzędu. Tym samym zaskarżona decyzja jest objęta domniemaniem zgodności z prawem, które pociąga za sobą także – w odniesieniu do wszystkich podmiotów prawa Unii – obowiązek uznawania pełnej skuteczności tego aktu dopóty, dopóki nie zostanie ustalona jego niezgodność z prawem (wyrok z dnia 13 lutego 1979 r., Granaria, 101/78, Rec., EU:C:1979:38, pkt 5). Tym samym należy stwierdzić, że decyzja o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r., która stanowiła przedmiot skargi oddalonej przez wyrok Sądu utrzymany w mocy przez Trybunał, jest objęta domniemaniem zgodności z prawem.

118 Z pkt 73–84 niniejszego wyroku wynika ponadto, że Komisja nie była zobowiązana do cofnięcia decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r., ponieważ Lagardère naruszyła obowiązek, a nie warunek. Co więcej, z materiałów zgromadzonych w aktach sprawy nie wynika, że Komisja cofnęłaby rzeczoną decyzję. Na mocy pkt 14 zobowiązań określonych w decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r. wybór nabywcy miał podlegać zatwierdzeniu przez Komisję, na której spoczywał obowiązek sprawdzenia, czy nabywca ten spełnia warunki określone w pkt 10 zobowiązań, przy czym Komisja miała w określonym terminie poinformować spółkę Lagardère o decyzji zatwierdzającej lub odrzucającej nabywcę. Rozpatrywane przepisy decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r. stanowiły podstawę prawną zaskarżonej decyzji. W dniu 22 listopada 2010 r. Lagardère przedstawiła więc Komisji nowy wniosek o zatwierdzenie spółki Wendel jako nabywcy aktywów spółki Editis, które stanowiły przedmiot zbycia, aby wywiązać się ze zobowiązań określonych w decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r.

119 Z całości powyższych rozważań wynika, że zarzut drugi należy oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu trzeciego, opartego na popełnieniu naruszeń prawa i oczywistych błędów w ocenie w związku z uwzględnieniem przez Komisję danych dotyczących okresu po dniu 30 lipca 2004 r. oraz w związku z wybiórczym uwzględnieniem tych danych

120 Skarżąca utrzymuje, że Komisja popełniła naruszenia prawa i oczywiste błędy w ocenie w związku z uwzględnieniem w zaskarżonej decyzji danych dotyczących okresu po dniu 30 lipca 2004 r. Nawet jeśli okoliczności faktyczne mające miejsce po dniu 30 lipca 2004 r. mogły zostać wzięte pod uwagę przez Komisję, to skarżąca uważa ponadto, że powinny one zostać wzięte pod uwagę w sposób bezstronny.

121 Komisja i interwenienci odpierają argumenty skarżącej.

122 Przede wszystkim skarżąca zarzuca Komisji i pełnomocnikowi, że przy ocenie kandydatury spółki Wendel oparli się na okolicznościach faktycznych mających miejsce po dniu 30 lipca 2004 r.

123 W tym względzie z pkt 22 zaskarżonej decyzji wynika, że Komisja wskazała, iż zbadała wszystkie okoliczności faktyczne i prawne istotne dla upewnienia się, czy spółka Wendel spełniała warunki zatwierdzenia określone w pkt 10 zobowiązań na dzień 4 czerwca 2004 r., czyli na dzień, w którym Lagardère złożyła pierwszy wniosek o zatwierdzenie. Komisja – uwzględniając zbycie spółki Editis koncernowi Planeta, które miało miejsce w dniu 30 maja 2008 r., jak również prognostyczny charakter analizy, której miała co do zasady dokonać – uściśliła ponadto, że jej ocena kandydatury spółki Wendel miała być poparta informacjami dotyczącymi rozwoju spółki Editis i rozpatrywanego rynku, który nastąpił po dniu 4 czerwca 2004 r. Komisja oceniła także sytuację na dzień 4 czerwca 2004 r. (pkt 27–37), a następnie zbadała, czy była ona poparta zmianami, które nastąpiły po tej dacie (pkt 38–49). W podsumowaniu Komisja zdecydowała się zatwierdzić spółkę Wendel ze skutkiem wstecznym na podstawie stanu na dzień 4 czerwca 2004 r., popartego późniejszym rozwojem sytuacji (pkt 50).

124 Jednocześnie nowy pełnomocnik wskazał w swoim sprawozdaniu przekazanym Komisji, że został poproszony o wsteczne zbadanie kandydatury spółki Wendel na dzień 30 lipca 2004 r. oraz o uzupełnienie tej analizy podsumowaniem rozwoju spółki Editis po jej nabyciu najpierw przez spółkę Wendel w lipcu 2004 r., a następnie przez koncern Planeta w maju 2008 r.

125 Zgodnie z orzecznictwem w następstwie stwierdzenia nieważności aktu wydanego przez organ administracji instytucja, która wydała ten akt, musi cofnąć się do dnia, w którym akt, którego nieważność stwierdzono zgodnie z obowiązującymi w tamtym okresie przepisami oraz istotnymi wówczas okolicznościami faktycznymi, został przyjęty, i przyjąć nowy akt zastępujący [ww. w pkt 58

wyrok O2 (Germany)/Komisja, EU:T:2006:116, pkt 47, 48; zob. także podobnie ww. w pkt 103 wyrok Bayer CropScience i in./Komisja, EU:T:2008:317, pkt 63]. Instytucja, która wydała akt, którego nieważność stwierdzono, może jednakże w swojej nowej decyzji powołać się na motywy inne niż te, na podstawie których wydała pierwszą decyzję (ww. w pkt 56 wyrok Interporc/Komisja, EU:C:2003:125, pkt 28–32).

126 Z powyższego orzecznictwa wynika, że w zaskarżonej decyzji Komisja, oparłszy się na wiedzy, jaką miała o okolicznościach faktycznych na dzień 30 lipca 2004 r., czyli dzień, w którym została podjęta pierwsza decyzja o zatwierdzeniu, słusznie orzekła w kwestii właściwego spełniania przez Wendel warunków zatwierdzenia określonych w pkt 10 zobowiązań.

127 Jednakże należy przypomnieć, że kontrola koncentracji wymaga analizy prognostycznej rozwoju konkurencji, który może nastąpić w przyszłości po dokonaniu koncentracji (wyroki: z dnia 22 października 2002 r., Schneider Electric/Komisja, T-310/01, Rec., EU:T:2002:254, pkt 443; z dnia 19 czerwca 2009 r., Qualcomm/Komisja, T-48/04, Zb.Orz., EU:T:2009:212, pkt 89). To samo dotyczy oceny rentowności nabywcy i jego zdolności do utrzymania i rozwoju konkurencji w skuteczny sposób na rynkach właściwych przewidzianych w pkt 10 lit. b) zobowiązań.

128 W niniejszym przypadku Komisja była bezwzględnie zobowiązana do dokonania a posteriori analizy rozwoju konkurencji, która nastąpiła w wyniku koncentracji. Tym samym Komisja słusznie zbadała, czy analiza dokonana na podstawie wiedzy, jaką miała o okolicznościach faktycznych na dzień 30 lipca 2004 r., była poparta danymi dotyczącymi okresu po tej dacie. Jeżeli zbadanie późniejszej sytuacji ujawniłoby, że spółka Wendel nie zachowywała się na rynku jak konkurent, Komisja byłaby zresztą zobowiązana do uwzględnienia konsekwencji tego faktu w analizie nowego wniosku o zatwierdzenie przedstawionego przez spółkę Lagardère.

129 Posiłkowo skarżąca zarzuca Komisji, że ta uwzględniła dane dotyczące okresu po dniu 30 lipca 2004 r. w sposób selektywny i stronniczy. Z zaskarżonej decyzji wynika jednak, iż Komisja rzeczywiście uwzględniła fakt, że spółka Wendel odsprzedała spółkę Editis w maju 2008 r. (pkt 47–49) oraz że Editis pozostała numerem drugim na francuskim rynku wydawniczym (pkt 38, 42, 43, 45), podnosząc także, iż taki stan rzeczy nie był sprzeczny ze zobowiązaniami Lagardère, a w szczególności z pkt 10 lit. b) tych zobowiązań, zgodnie z którym nabywca musiał być zdolny do utrzymania lub rozwijania skutecznej konkurencji.

130 Z całości powyższych rozważań wynika, że zarzut trzeci należy oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu czwartego, opartego na naruszeniach prawa i oczywistych błędach w ocenie kandydatury spółki Wendel

131 Skarżąca stoi na stanowisku, że ocena kandydatury spółki Wendel wymagała od Komisji ponownego zbadania wszystkich danych dostępnych w dniu złożenia wniosku o zatwierdzenie, a w szczególności zdolności spółki Wendel do rozwijania skutecznej konkurencji na rynku. W każdym razie skarżąca utrzymuje, że Komisja nie mogła oprzeć się na okolicznościach faktycznych dotyczących okresu po dniu 30 lipca 2004 r. Skarżąca uważa jednak, że okoliczności faktyczne dotyczące okresu po dniu 30 lipca 2004 r. świadczą o tym, iż ma ona rację, ponieważ spółka Wendel odsprzedała spółkę Editis zaledwie po czterech latach, a ponadto Editis nie odzyskała pozycji pierwszej francuskiej spółki na francuskojęzycznym rynku wydawniczym.

132 Ponadto skarżąca zarzuca Komisji, że ta popełniła oczywisty błąd w ocenie, nie porównując wskaźnika wewnętrznej stopy zwrotu, którego oczekiwała Wendel, z tym wskaźnikiem, którego oczekiwały inne konsorcja wstępnie wybrane przez spółkę Lagardère, oraz nie uwzględniając faktu, że spółka Wendel nie miała żadnego doświadczenia w sektorze wydawniczym. Ponadto Komisja popełniła oczywisty błąd w ocenie, ponieważ nie uwzględniła tego, że pomimo wymogu niezależności przewidzianego w pkt 10

zobowiązań spółki Lagardère i Wendel miały wspólnego członka zarządu, oraz w sposób niedostateczny uzasadniła zaskarżoną decyzję w tym przedmiocie. Ponadto Komisja zaniedbała zbadanie wpływu, jaki mogły wywrzeć porozumienia przejściowe pomiędzy tymi dwiema spółkami na niezależność spółki Wendel.

133 Komisja i interwenienci odpierają argumenty skarżącej.

134 Na wstępie należy przypomnieć, że jeżeli chodzi o argument skarżącej odnoszący się do możliwości oparcia się przez Komisję na okolicznościach faktycznych dotyczących okresu po dniu 30 lipca 2004 r., a w odpowiednim przypadku o argument odnoszący się do braku uwzględnienia takich okoliczności, z pkt 125–128 powyżej wynika, że w zaskarżonej decyzji Komisja, oparłszy się na wiedzy, jaką miała o okolicznościach faktycznych na dzień 30 lipca 2004 r., czyli dzień, w którym została podjęta pierwsza decyzja o zatwierdzeniu, słusznie orzekła w kwestii właściwego spełniania przez spółkę Wendel warunków zatwierdzenia określonych w pkt 10 zobowiązań, słusznie także poparła swoją analizę danymi dotyczącymi okresu po tej dacie.

135 W celu zbadania tego zarzutu należy także przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przepisy materialnoprawne rozporządzenia nr 4064/89, a w szczególności art. 2, dotyczący oceny koncentracji, przyznają Komisji pewne uprawnienia dyskrecjonalne, zwłaszcza jeżeli chodzi o ocenę natury ekonomicznej. W konsekwencji sądowa kontrola wykonywania tych uprawnień, istotnych dla stosowania reguł w dziedzinie koncentracji, powinna być dokonana z uwzględnieniem granic swobodnego uznania, które wytyczają normy o charakterze ekonomicznym stanowiące część przepisów dotyczących koncentracji (ww. w pkt 44 wyrok Francja i in./Komisja, EU:C:1998:148, pkt 223, 224; wyrok z dnia 6 czerwca 2002 r., Airtours/Komisja, T-342/99, Rec., EU:T:2002:146, pkt 64).

136 Jeżeli nawet sąd uznaje, że Komisji przysługuje pewien zakres uznania w dziedzinie ekonomicznej, nie oznacza to, iż powinien on powstrzymać się od kontroli dokonanej przez Komisję interpretacji danych natury ekonomicznej. Sędzia powinien bowiem w szczególności dokonać weryfikacji nie tylko materialnej dokładności przytoczonego materiału dowodowego, jego ścisłości i spójności, lecz także kontroli tego, czy materiały te stanowią zbiór istotnych danych, które należy wziąć pod uwagę w celu oceny złożonej sytuacji, i czy materiał ten może stanowić poparcie dla wniosków wyciągniętych na jego podstawie. Tego rodzaju kontrola staje się jeszcze bardziej niezbędna, gdy wymagana jest analiza prognostyczna (wyrok z dnia 15 lutego 2005 r., Komisja/Tetra Laval, C-12/03 P, Zb.Orz., EU:C:2005:87, pkt 39; ww. w pkt 127 wyrok Qualcomm/Komisja, EU:T:2009:212, pkt 92).

137 Kontrola sprawowana przez sąd nad złożonymi ocenami ekonomicznymi dokonywanymi przez Komisję podczas wykonywania uprawnień dyskrecjonalnych, które przyznaje jej rozporządzenie nr 4064/89, musi ograniczyć się do sprawdzenia, czy były przestrzegane reguły proceduralne oraz zasady dotyczące obowiązku uzasadnienia aktu, a także czy nie wystąpił błąd co do okoliczności faktycznych oraz czy nie wystąpił oczywisty błąd w ocenie i czy nie doszło do nadużycia władzy. W szczególności nie należy do zadań Sądu zastępowanie oceny ekonomicznej dokonanej przez Komisję swoją własną oceną (wyrok z dnia 3 kwietnia 2003 r., Petrolessence i SG2R/Komisja, T-342/00, Rec., EU:T:2003:97, pkt 101). Podobnie w kwestii dokonania oceny konieczności podjęcia przez przedsiębiorstwo zobowiązań mających na celu rozwianie poważnych wątpliwości dotyczących koncentracji, do Sądu nie należy zastępowanie oceny Komisji własną oceną, a jego kontrola jest ograniczona do zbadania, czy Komisja nie popełniła oczywistego błędu w ocenie (ww. w pkt 43 wyrok easyJet/Komisja, EU:T:2006:187, pkt 128). W przedmiocie oceny wykonania przez przedsiębiorstwo zobowiązań kontrola sądowa jest taka sama jak ta sprawowana nad zgodnością koncentracji ze wspólnym rynkiem lub nad koniecznością podjęcia przez przedsiębiorstwo zobowiązań mających na celu zatwierdzenie koncentracji (ww. wyrok Petrolessence i SG2R/Komisja, EU:T:2003:97, pkt 101–103).

138 Tym samym w niniejszym przypadku do Sądu należy przeprowadzenie ograniczonej kontroli w przedmiocie złożonych ocen ekonomicznych, których musiała dokonać Komisja, aby przyjąć zaskarżoną decyzję, bez jednoczesnego zastępowania oceny Komisji własną oceną. Natomiast jeśli chodzi o inne oceny, których musiała dokonać Komisja w ramach badania kandydatury spółki Wendel, kontrola ta jest zupełna.

139 W świetle powyższych zasad należy zbadać sześć argumentów wysuniętych przez skarżącą w ramach tego zarzutu.

140 Przede wszystkim należy przypomnieć, że zgodnie z pkt 10 zobowiązań Lagardère spółka ta, w celu zachowania skutecznej konkurencji na rynkach właściwych, zobowiązała się do zbycia aktywów spółki Editis jednemu lub kilku niezależnym nabywcom spełniającym następujące warunki:

„Lagardère nie może mieć znaczących interesów bezpośrednich lub pośrednich, dotyczących przedsiębiorstwa takiego nabywcy.

Nabywca lub nabywcy muszą być podmiotami zdolnymi do prowadzenia działalności gospodarczej, będącymi w stanie utrzymać lub rozwijać rzeczywistą konkurencję i dysponującymi bodźcami gospodarczymi w tym zakresie, przy czym sformułowanie to nie wyklucza a priori żadnej kategorii nabywców przemysłowych ani finansowych.

Nabycie zbywanych aktywów nie może prowadzić do powstania nowych problemów w dziedzinie konkurencji ani opóźniać wykonywania zobowiązań. Lagardère powinna być w stanie udowodnić Komisji, że nabywca spełnia wymogi określone w zobowiązaniach i że zbywane aktywa zostały zbyte z poszanowaniem niniejszych zobowiązań.

Nabywca lub nabywcy będą posiadać bądź będą w stanie uzyskać w rozsądnym czasie wszelkie zezwolenia niezbędne do nabycia zbywanych aktywów i korzystania z nich”.

141 Po pierwsze, skarżąca utrzymuje, że okoliczności faktyczne dotyczące okresu po dniu 30 lipca 2004 r. świadczą o tym, iż ma ona rację, ponieważ spółka Wendel przystąpiła do odsprzedaży spółki Editis zaledwie po czterech latach, a ponadto Editis nie odzyskała pozycji pierwszej francuskiej spółki na francuskojęzycznym rynku wydawniczym. Z akt sprawy wynika jednak, że spółka Wendel okazała się podmiotem zdolnym do prowadzenia działalności gospodarczej, który był w stanie rozwijać skuteczną konkurencję na rynku, zgodnie z wymogami określonymi w pkt 10 lit. b) zobowiązań Lagardère. Bezsporne jest bowiem, że po dla spółki Editis, po jej przejściu przez spółkę Wendel, rozpoczął się okres wzmożonej aktywności i znacznego wzrostu, które pozwoliły spółce Wendel przystąpić do odsprzedaży spółki Editis koncernowi Planeta w maju 2008 r. Skarżąca nie twierdziła, że odsprzedaż ta miałaby zmniejszyć konkurencję na rynku.

142 Po drugie, skarżąca utrzymuje, że Komisja powinna była przystąpić do oceny zdolności spółki Wendel do utrzymania i rozwijania rzeczywistej konkurencji i bodźców gospodarczych, jakimi dysponowała w tym zakresie. Jednakże z pkt 28–35 zaskarżonej decyzji wynika, że badanie przeprowadzone przez Komisję obejmowało wymogi przewidziane w pkt 10 lit. b) zobowiązań Lagardère, ponieważ Komisja zbadała z jednej strony, czy spółka Wendel była podmiotem zdolnym do prowadzenia działalności gospodarczej (pkt 28, 29), a z drugiej strony, czy spółka ta była zdolna do utrzymania i rozwijania spółki Editis jako skutecznego konkurenta na rynkach właściwych (pkt 30–34). Tym samym Komisja nie ograniczyła się do zbadania zysku finansowego, jaki spółka Wendel mogłaby osiągnąć dzięki koncentracji, lecz przeanalizowała także zasoby spółki Editis, podkreślając wolę spółki Wendel do pozostawienia personelu kierowniczego na dotychczasowych stanowiskach, jak również istnienie opracowanego przez spółkę Wendel planu biznesowego, który przewidywał strategię wzrostu wewnętrznego i zewnętrznego. Argument skarżącej, zgodnie z którym Komisja miała nie zbadać

zdolności spółki Wendel do rozwijania skutecznej konkurencji, nie ma więc oparcia w faktach, ponieważ Komisja zbadała zdolność spółki Wendel do utrzymywania i rozwijania spółki Editis, tak aby spółka ta była skutecznym konkurentem na właściwym rynku.

- 143 Po trzecie, skarżąca zarzuca Komisji, że popełniła ona oczywisty błąd w ocenie, nie porównując wskaźnika wewnętrznej stopy zwrotu, którego oczekiwała spółka Wendel, z tym wskaźnikiem, którego oczekiwały inne konsorcja wstępnie wybrane przez spółkę Lagardère, podczas gdy porównała ofertę złożoną przez spółkę Wendel z innymi ofertami pod względem zachowania zasobów kierowniczych spółki Editis.
- 144 Należy przypomnieć, że zgodnie z pkt 13 lit. b) i pkt 14 zobowiązań Lagardère miała przedstawić Komisji listę potencjalnych nabywców, z którymi miała zamiar się skontaktować, a wybrani przez spółkę Lagardère nabywcy mieli podlegać zatwierdzeniu przez Komisję, której orzeczenie powinno się opierać na informacjach niezbędnych do sprawdzenia, czy zostały spełnione wymogi określone w zobowiązaniach. Zgodnie z pkt 20 tych zobowiązań rzeczona procedura selekcji nabywcy lub nabywców przez stronę zgłaszającą koncentrację miała odbywać się pod nadzorem pełnomocnika zatwierdzonego przez Komisję i odpowiedzialnego za czuwanie nad właściwym wykonaniem zobowiązań Lagardère, w rozumieniu pkt 21 lit. g), a nawet mogącego prowadzić negocjacje w przedmiocie przejęcia z zainteresowanymi osobami trzecimi, gdyby zaistniała przewidziana w pkt 25 sytuacja, w której stronie zgłaszającej koncentrację nie udało się wywiązać z obowiązków w wyznaczonym terminie. Wreszcie pkt 11 zobowiązań uściślał, że Lagardère miała dołożyć wszelkich starań, aby sprzedać całość odsprzedawanych aktywów jednemu nabywcy i nie rezygnować przy tym z założenia uzyskania najlepszej możliwej dochodowości. Ta procedura selekcji, która przewidywała, że jedynie Lagardère jest właściwa do przedstawienia Komisji kandydatury nabywcy aktywów spółki Editis i że Komisja miała jedynie sprawdzić, czy nabywca wybrany przez spółkę Lagardère spełnia kryteria ustalone w zobowiązaniach w celu utrzymania skutecznej konkurencji na rynkach właściwych, została zatem jasno zdefiniowana nie w zaskarżonej decyzji, lecz w decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r., której zgodności z prawem skarżąca nie może już kwestionować, ponieważ wyrok T-452/04 (EU:T:2010:385) nabrał względnej powagi rzeczy osądzonej (ww. w pkt 117 wyrok Hoogovens Groep/Komisja, EU:C:1985:355, pkt 9).
- 145 Ponadto należy przypomnieć, że mające zastosowanie przepisy z zakresu prawa koncentracji nie zobowiązywały Komisji do samodzielnego zorganizowania procedury selekcji kandydatów do przejęcia odsprzedawanych aktywów lub do porównywania poszczególnych zalet rzeczonych kandydatów. Punkt 21 komunikatu o środkach zaradczych stanowi zresztą w tym przedmiocie, co następuje: „[g]dy zbycie przedsiębiorstwa stanowi warunek decyzji udzielającej zgody, strony są zobowiązane znaleźć odpowiedniego nabywcę tego przedsiębiorstwa”. Przytoczony punkt nie jest w jakikolwiek sposób sprzeczny z przepisami rozporządzenia nr 4064/89, którego art. 8 ust. 2 ogranicza się do wskazania ewentualnych „zmian dokonanych przez zainteresowane przedsiębiorstwa” w zgłoszonej koncentracji, tak aby zapewnić jej zgodność ze wspólnym rynkiem, jednak bez określania procedury, którą należy obrać, aby ten cel zrealizować. Ponadto w wyroku C-551/10 P (EU:C:2012:681) Trybunał przypomniawszy już, że art. 2 ust. 2 i 3 rozporządzenia nr 4064/89 powierza Komisji zadanie polegające na zapewnieniu, by podlegające jej kontroli koncentracje nie stwarzały lub nie umacniały pozycji dominującej, w wyniku czego skuteczna konkurencja na wspólnym rynku lub jego znacznej części zostałaby znacząco utrudniona, oraz że zadanie Komisji nie polega zatem na realizacji modelu konkurencji doskonałej i decydowaniu – zamiast podmiotów gospodarczych – kto powinien prowadzić działalność na rynku (pkt 66, 67). Tym samym Trybunał wskazał, że Komisja dysponuje jedynie możliwością zatwierdzenia lub odmowy zatwierdzenia przedstawionego jej nabywcy (pkt 76).
- 146 W kwestii dokonania przez Komisję oceny konieczności podjęcia przez przedsiębiorstwo zobowiązań mających na celu rozwianie poważnych wątpliwości dotyczących koncentracji sąd Unii orzekł, że nie należy do niego zastępowanie oceny Komisji własną oceną, a w konsekwencji zarzucane nieuwzględnienie zobowiązań zaproponowanych przez osobę trzecią samo w sobie nie powoduje wadliwości decyzji z powodu oczywistego błędu w ocenie. Tak więc okoliczność, że inne zobowiązania

także mogły być zaakceptowane, nawet gdyby były korzystniejsze dla konkurencji, nie może prowadzić do stwierdzenia nieważności tej decyzji, o ile Komisja mogła rozsądnie przyjąć, że zobowiązania zawarte w decyzji pozwalały rozwiązać poważne wątpliwości (wyrok z dnia 30 września 2003 r., ARD/Komisja, T-158/00, Rec. EU:T:2003:246, pkt 328, 329; ww. w pkt 43 wyrok easyJet/Komisja, EU:T:2006:187, pkt 128, 129). Podobnie w niniejszym przypadku zadaniem Sądu nie jest dokonywanie analizy porównawczej różnych ofert, które zostały złożone spółce Lagardère w 2004 r., a Komisja nie była zobowiązana do porównania wskaźnika wewnętrznej stopy zwrotu, którego oczekiwali różni nabywcy, ponieważ kandydatura spółki Wendel, czyli jedyne go nabywcy zaproponowanego przez spółkę Lagardère, spełniała według Komisji wymogi zawarte w zobowiązaniach Lagardère.

- 147 Wreszcie należy uściślić, że argument skarżącej, jakoby Komisja przystąpiła do porównania ofert kilku nabywców w określonym aspekcie, nie ma oparcia w faktach. Z pkt 30 zaskarżonej decyzji wynika bowiem, że aby ocenić, czy spółka Wendel była kandydatem zdolnym do utrzymania i rozwijania spółki Editis jako skutecznego konkurenta na rozpatrywanym rynku, Komisja stwierdziła, że spółka Wendel zobowiązała się do pozostawienia personelu kierowniczego i wydawniczego na dotychczasowych stanowiskach oraz że pokreśliła, iż takie podejście pozwoli jej na zagwarantowanie rozwoju spółki Editis w lepszy sposób niż jej nabycie przez konkurenta z tego samego sektora, który z całą pewnością przeorganizowałby zarządzanie firmą.
- 148 Po czwarte, skarżąca zarzuca Komisji, że ta nie wzięła pod uwagę braku doświadczenia spółki Wendel na rynku wydawniczym. Jednakże z pkt 10 lit. b) zobowiązań wyraźnie wynika, że nabywca odsprzedawanych aktywów mógł być wybrany spośród nabywców finansowych, co zostało potwierdzone przez Sąd (wyrok T-279/04, EU:T:2010:384, pkt 344, 345) oraz przez Trybunał (wyrok C-551/10 P, EU:C:2012:681, pkt 78) podczas badania zgodności z prawem decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r. Ponadto argument skarżącej nie ma oparcia w faktach, ponieważ w pkt 30 zaskarżonej decyzji Komisja wyraźnie zbadała, czy spółka Wendel była podmiotem gospodarczym zdolnym do utrzymania i rozwijania skutecznej konkurencji mimo braku doświadczenia na rynku wydawniczym. Komisja przypomniała także, że Editis wciąż miała do dyspozycji personel kierowniczy, wydawniczy i wsparcie niezbędne do samodzielnego zapewnienia własnej rentowności oraz że spółka Wendel zobowiązała się do zachowania rzeczzonego personelu. W tym względzie należy zaznaczyć, że Lagardère zobowiązała się w pkt 12 lit. b) zobowiązań do tego, aby nie rekrutować przed upływem określonego terminu członków komitetu wykonawczego Editis oraz głównych członków kadry wydawniczej w ramach odsprzedawanego przedsiębiorstwa.
- 149 Po piąte, skarżąca zarzuca Komisji, że ta uznała, iż spółka Wendel spełniała wymóg niezależności przewidziany w zobowiązaniach, podczas gdy jeden z członków zarządu tej spółki był równocześnie członkiem rady nadzorczej i komitetu do spraw audytu spółki Lagardère.
- 150 Zgodnie z pkt 10 zobowiązań Lagardère spółka ta zobowiązała się, w celu zachowania skutecznej konkurencji na właściwych rynkach, „zbyć aktywa spółki Editis jednemu lub kilku niezależnym nabywcom”. Punkt 10 lit. a) przewidywał ponadto, że Lagardère nie może mieć „znaczących interesów bezpośrednich lub pośrednich, dotyczących przedsiębiorstwa takiego nabywcy lub takich nabywców”. W pkt 346 wyroku T-279/04 (EU:T:2010:384) Sąd oddalił argument podniesiony przez skarżącą na poparcie zarzutu dziewiątego, oparty na tym, że zobowiązania Lagardère były niezgodne z pkt 49 komunikatu o środkach zaradczych. Sąd orzekł także, że „[z]wykły brak znaczących interesów bezpośrednich lub pośrednich dotyczących przedsiębiorstwa nabywcy lub nabywców, taki jak ten opisany w pkt 10 zobowiązań Lagardère, wydaje się zgodny z warunkiem dotyczącym braku powiązania między nabywcą a stronami, nałożonym w pkt 49 komunikatu o środkach zaradczych, ponieważ zgodnie z pkt 10 zobowiązań Lagardère zbycie mogło nastąpić tylko na rzecz »nabywcy lub nabywców niezależnych od strony zgłaszającej koncentrację«, a nabycie całości lub części zbywanych aktywów »nie może prowadzić do powstania nowych problemów w dziedzinie konkurencji«”.

- 151 Należy zatem sprecyzować, że Sąd ocenił obydwa wymogi przewidziane w pkt 10 i w pkt 10 lit. a) zobowiązań w ujęciu całościowym i uznał, że „brak znaczących interesów bezpośrednich lub pośrednich spółki Lagardère dotyczących przedsiębiorstwa takiego nabywcy” przewidziany przez pkt 10 lit. a) powinien zostać zbadany z uwzględnieniem ogólnego wymogu niezależności nabywcy względem spółki Lagardère przewidzianego w pkt 10.
- 152 W niniejszym przypadku należy zbadać, czy oceniając kandydaturę spółki Wendel, Komisja należycie uwzględniła wymóg niezależności tej spółki względem Lagardère, przewidziany w pkt 10 i w pkt 10 lit. a) zobowiązań interpretowanych w świetle art. 49 komunikatu o środkach zaradczych. Wymóg niezależności nabywcy ma na celu w szczególności zagwarantowanie zdolności nabywcy do działania na rynku w charakterze skutecznego i niezależnego konkurenta, na którego strategię i decyzje zbywca nie może wpłynąć. Taka niezależność może zostać oceniona przez zbadanie powiązań kapitałowych, finansowych, handlowych, personalnych i materialnych tych dwóch spółek.
- 153 W pkt 27 zaskarżonej decyzji w kwestii niezależności stron Komisja wskazała, że „w chwili złożenia początkowego wniosku o zatwierdzenie w 2004 r. Wendel była niezależna od grupy Lagardère” oraz że „pomiędzy tymi dwiema spółkami nie istniało [...] żadne powiązanie kapitałowe ani jakiegokolwiek inne powiązanie gospodarcze”. To stwierdzenie nie jest kwestionowane przez skarżącą, która nie utrzymywała zresztą, że pomiędzy tymi dwiema spółkami istniały powiązania materialne i finansowe.
- 154 Prawdą jest, że skarżąca słusznie utrzymuje, iż ta sama osoba zasiadała w niektórych organach zarządu lub nadzoru spółek Lagardère i Wendel. Bezsporne jest bowiem to, że od 1998 r. pan P. był jednym z piętnastu członków rady nadzorczej spółki Lagardère oraz członkiem komitetu do spraw audytu tej spółki. Ponadto od 2002 r. aż do dnia 31 maja 2005 r. pan P. był jednym z dwunastu członków zarządu, jednym z trzech członków komitetu do spraw mianowania i wynagrodzenia oraz jednym z pięciu członków komitetu do spraw audytu spółki Wendel.
- 155 Jednakże obecność pana P. w organach obydwu spółek nie może, w okolicznościach, które miały miejsce w niniejszym przypadku, stanowić podstawy do ustalenia, że spółka Wendel była nabywcą zależnym od spółki Lagardère.
- 156 W dniu 30 lipca 2004 r. Lagardère była bowiem spółką komandytowo-akcyjną typu dualistycznego utworzoną według prawa francuskiego, której funkcjonowanie regulowały przepisy art. L 226-1 – L 226-14 francuskiego kodeksu handlowego. Tym samym Lagardère była zarządzana przez zarząd pozostający pod kontrolą rady nadzorczej. Jako członek rady nadzorczej, a nie członek zarządu, pan P. sprawował, jak utrzymuje Wendel, wyłącznie funkcje nadzorcze i funkcje w zakresie wyznaczania kierunku zarządzania spółką. Ponadto, działając w charakterze członka komitetu do spraw audytu, pan P. był zasadniczo odpowiedzialny za kwestie finansowe i rachunkowe.
- 157 W dniu 30 lipca 2004 r. Wendel była spółką akcyjną typu monistycznego utworzoną według prawa francuskiego, której funkcjonowanie regulowały przepisy art. L 225-17 – L 225-56 francuskiego kodeksu handlowego. Spółka Wendel była więc zarządzana przez zarząd odpowiedzialny za wyznaczanie kierunku działalności spółki. Na mocy przepisów art. L 225-37 francuskiego kodeksu handlowego członkowie zarządu spółki Wendel podlegali wprawdzie obowiązkowi zachowania tajemnicy, jak podnosi to Wendel, podlegali jednak także obowiązkowi lojalności w stosunku do spółki, w szczególności na mocy przepisów art. L 242-6 francuskiego kodeksu handlowego. Dodatkowo pan P. był członkiem komitetu do spraw mianowania i wynagrodzeń oraz komitetu do spraw audytu spółki Wendel, które były odpowiedzialne za przygotowanie obrad zarządu, odbywających się przynajmniej cztery razy w roku. Komitet do spraw audytu był w szczególności odpowiedzialny za kwestie księgowe, a komitet do spraw mianowania i wynagrodzeń miał w szczególności realizować propozycje mianowania członków zarządu, wynagrodzenia prezesa zarządu i wyznaczonego dyrektora generalnego, a także wyznaczania kierunku polityki w zakresie udziału kadry kierowniczej w zyskach. Ze sprawozdania rocznego za 2004 r. wynika, że podczas obrad

w dniach 9 lipca, 6 i 23 września oraz 22 października 2004 r. porządek obrad komitetu do spraw mianowania i wynagrodzeń obejmował kwestie premii z tytułu nabycia spółki Editis, inwestycji w tę spółkę oraz udziału kadry kierowniczej spółki Wendel w kapitale spółki Editis.

- 158 Dodatkowo w komentarzu sporządzonym przez Komisję w odpowiedzi na środek organizacji postępowania przyjęty przez Trybunał przypisie 10, do którego odsyła pkt 27 zaskarżonej decyzji, uściślono, że „[w] przedmiocie powiązań personalnych istniejących pomiędzy spółkami Lagardère i Wendel Komisja odnotowuje fakt, że przedstawiciele spółki Wendel zobowiązali się przed pierwszą decyzją o zatwierdzeniu do tego, aby [pan P.] nie zasiadał dalej w zarządzie spółki Wendel”. Tym samym z zaskarżonej decyzji, a także z odpowiedzi na pytania postawione przez Sąd w trakcie rozprawy wynika, że na wniosek Komisji spółka Wendel formalnie zobowiązała się w dniu 27 lipca 2004 r. z jednej strony do tego, że pan P. zakończy sprawowanie swoich mandatów w jej strukturach w terminie roku od dnia zatwierdzenia kandydatury spółki Wendel, a z drugiej strony do tego, że pan P. nie będzie w tym okresie uczestniczył w obradach zarządu i innych komitetów wewnętrznych, jeżeli będą one dotyczyły działalności wydawniczej grupy, oraz do tego, że pan P. nie będzie otrzymywał od personelu kierowniczego lub operacyjnego spółki Wendel żadnych poufnych informacji dotyczących rynku wydawniczego.
- 159 Przedstawione powyżej okoliczności pozwalają na wyciągnięcie wniosku, że Komisja zadbała o to, aby obecność pana P. w strukturach spółki Wendel nie mogła zaszkodzić niezależności tej spółki, a w konsekwencji – zachowaniu i rozwijaniu skutecznej konkurencji na właściwym rynku. Tym samym sama obecność pana P. w organach obydwu spółek nie mogła, w braku innych okoliczności, pozwolić na wyciągnięcie wniosku, że zachowanie spółki Wendel na rynku mogłoby podlegać wpływowi spółki Lagardère oraz że został naruszony wymóg niezależności nabywcy.
- 160 W odniesieniu do argumentów skarżącej, zgodnie z którymi obecność pana P. w organach zarządu lub nadzoru obydwu spółek miała być szczególnie problematyczna podczas zbycia inwestycji i wyboru nabywcy przez spółkę Lagardère, należy przypomnieć, że z jednej strony procedura zbycia inwestycji odbywała się pod ścisłą kontrolą Komisji, a z drugiej strony zadanie Komisji nie polegało na realizacji modelu konkurencji doskonałej i decydowaniu – zamiast podmiotów gospodarczych – kto powinien prowadzić działalność na rynku, ponieważ obowiązek znalezienia właściwego nabywcy, który następnie miał zostać zatwierdzony przez Komisję, spoczywał wyłącznie na spółce Lagardère (zob. pkt 144 i 145 powyżej).
- 161 Wreszcie argument skarżącej dotyczący braków w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji właśnie w tej kwestii należy zbadać w ramach zarzutu szóstego.
- 162 Po szóste, skarżąca zarzuca Komisji, że ta nie zbadała wpływu, jaki porozumienia przejściowe pomiędzy tymi dwiema spółkami mogły wywrzeć na niezależność spółki Wendel, ponieważ za rozpowszechnianie niektórych tytułów Editis wciąż była opłacana przez spółkę Hachette, która w całości należała do spółki Lagardère. Jako że rzeczne porozumienia przejściowe należały do zobowiązań Lagardère i zostały określone w decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r. (zob. załącznik 1 do tej decyzji i jej pkt 13, 14), powyższy argument należy oddalić, ponieważ skarżąca nie może już kwestionować zgodności z prawem owej decyzji (zob. pkt 144 powyżej).
- 163 Z zastrzeżeniem pkt 161 powyżej z całości powyższych rozważań wynika, że zarzut czwarty należy oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu piątego, opartego na nadużyciu władzy

- 164 Skarżąca utrzymuje, że zaskarżona decyzja jest dotknięta nadużyciem władzy, ponieważ Komisja posłużyła się art. 266 TFUE, aby zatwierdzić a posteriori pierwszą decyzję o zatwierdzeniu, zamiast cofnąć się do momentu poprzedzającego zaistnienie niezgodności z prawem karanej przez Sąd i przez Trybunał.
- 165 Komisja i interwenienci odpierają argumenty skarżącej.
- 166 Zgodnie z orzecnictwem (ww. w pkt 58 wyrok *Fédesa i in.*, EU:C:1990:391, pkt 24) do nadużycia władzy dochodzi wtedy, gdy instytucja Unii przyjmuje dany akt wyłącznie lub przede wszystkim w celu osiągnięcia celów innych niż wskazane albo w celu obejścia procedury przewidzianej w traktacie dla okoliczności danego przypadku. Sąd Unii stoi tym samym na stanowisku, że dany akt stanowi nadużycie władzy jedynie wtedy, gdy na podstawie obiektywnych, istotnych i spójnych przesłanek wydaje się, że został on wydany wyłącznie lub przede wszystkim w celu osiągnięcia celów innych niż wskazane (zob. wyrok z dnia 11 listopada 2004 r., *Ramondín i in./Komisja*, C-186/02 P i C-188/02 P, Zb.Orz., EU:C:2004:702, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo). W przypadku gdy decyzja ma służyć realizacji wielu celów, nawet jeśli obok uzasadnionych motywów decyzji występuje nieuzasadniony motyw, to decyzja nie stanowi z tego względu nadużycia władzy, o ile nie zrezygnowano w niej z osiągnięcia celu głównego (wyrok z dnia 21 grudnia 1954 r., *Włochy/Wysoka Władza*, 2/54, Rec., EU:C:1954:8; zob. także podobnie wyrok z dnia 8 lipca 1999 r., *Vlaamse Televisie Maatschappij/Komisja*, T-266/97, Rec., EU:T:1999:144, pkt 131).
- 167 W niniejszym przypadku skarżąca utrzymuje, że Komisja zatwierdziła a posteriori pierwszą decyzję o zatwierdzeniu, przedkładając interes prywatny nad ogólny.
- 168 Po pierwsze, na poparcie tego zarzutu skarżąca twierdzi, że Komisja w sposób niezgodny z prawem nadała zaskarżonej decyzji charakter wsteczny, podczas gdy powinna była ukarać spółkę Lagardère za naruszenie przez nią jednego z jej zobowiązań. Z analizy zarzutu pierwszego wynika jednak z jednej strony, że Komisja mogła w sposób zgodny z prawem podjąć decyzję ze skutkiem wstecznym, a z drugiej strony, że Komisja nie była zobowiązana do cofnięcia decyzji o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r. i do ukarania spółki Lagardère. Ponadto podjęcie nowej decyzji o zatwierdzeniu ze skutkiem wstecznym służyło osiągnięciu kilku celów interesu ogólnego, wskazanych podczas analizy zarzutu pierwszego.
- 169 Po drugie, skarżąca utrzymuje, że zaskarżona decyzja miała na celu podważenie powództwa, które skarżąca wniosła przeciwko spółkom Lagardère i Wendel do Tribunal de commerce de Paris (paryskiego sądu gospodarczego we Francji) w dniu 4 listopada 2010 r. w związku z naruszeniem postanowień art. 6 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC”). Podczas rozprawy skarżąca uściśliła, że wnosząc powództwo, miała ona na celu uzyskanie od sądu krajowego stwierdzenia nieważności umowy zbycia zawartej przez spółki Lagardère i Wendel, jako że umowa ta miała być sprzeczna z publicznym porządkiem gospodarczym, ponieważ sąd stwierdził nieważność pierwszej decyzji o zatwierdzeniu spółki Wendel.
- 170 Prawdą jest, iż Europejski Trybunał Praw Człowieka stoi na stanowisku, że wykonanie wyroku sądu stanowi integralną część procesu sądowego w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC, a w szczególności w ramach sporu administracyjnego (wyrok ETPC z dnia 19 marca 1997 r. w sprawie *Hornsby przeciwko Grecji*, *Recueil des arrêts et décisions*, 1997-II, §§ 40, 41), oraz że rozwinął on orzecznictwo związane z zakazem ingerencji ustawodawcy w wymiar sprawiedliwości w celu wywarcia wpływu na rozstrzygnięcie sądowe (wyroki ETPC: z dnia 9 grudnia 1994 r. w sprawie *Stran Greek Refineries i Stratis Andreadis przeciwko Grecji*, § 49, seria A, nr 301-B; w sprawach połączonych 24846/94 i 34165/96–34173/96 *Zielinski i Pradal i Gonzales i in. przeciwko Francji*, § 57, ETPC 1999-VII). Jednakże w niniejszym przypadku skarżąca nie dostarczyła żadnego argumentu na poparcie

twierdzenia, że przyjęcie zaskarżonej decyzji miało na celu podważenie będącego w toku krajowego postępowania sądowego. Ponadto z analizy zarzutu pierwszego wynika, że podjęcie nowej decyzji o zatwierdzeniu ze skutkiem wstecznym miało na celu właśnie zapewnienie poszanowania przez organ administracji zgodności z prawem i powagi rzeczy osądzonej przez Sąd.

- 171 Z powyższych rozważań wynika, że skarżąca nie wykazała na podstawie obiektywnych, istotnych i spójnych przesłanek, iż zaskarżona decyzja miała na celu zatwierdzenie ze skutkiem wstecznym pierwszej decyzji o zatwierdzeniu, a w konsekwencji przedkładała interes prywatny nad ogólny.
- 172 Zarzut piąty należy w konsekwencji oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu szóstego, opartego na braku uzasadnienia

- 173 Skarżąca utrzymuje, że zaskarżona decyzja nie jest w wystarczający sposób uzasadniona. W szczególności Komisja nie dostarczyła wystarczających wskazówek w przedmiocie powodów, które uzasadniały przyjęcie decyzji ze skutkiem wstecznym. Podobnie Komisja nie wskazała powodów, które pozwoliły jej na uwzględnienie okoliczności mających miejsce po dniu 30 lipca 2004 r., a także nie wskazała, z jakiego powodu odsprzedaż aktywów spółki Editis koncernowi Planeta w 2008 r. nie stanowiła naruszenia zobowiązań. Wreszcie Komisja niewystarczająco wyjaśniła, dlaczego uznała, że obecność wspólnego członka zarządu spółek Lagardère i Wendel była zgodna z wymogiem niezależności przewidzianym w pkt 10 zobowiązań.
- 174 Komisja, popierana przez spółki Lagardère i Wendel, odpiera ten argument, utrzymując, że uzasadniła zaskarżoną decyzję w wystarczający sposób.
- 175 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zakres obowiązku uzasadnienia zależy od charakteru danego aktu i od okoliczności, jakie towarzyszą jego przyjęciu. Uzasadnienie powinno ukazywać w jasny i jednoznaczny sposób tok rozumowania instytucji, która wydała akt, tak aby z jednej strony sąd Unii mógł przeprowadzić kontrolę zgodności z prawem, a z drugiej strony – aby zainteresowani mogli zapoznać się z uzasadnieniem danego aktu oraz aby mogli bronić swych praw i zweryfikować zasadność decyzji. Nie jest wymagane, by uzasadnienie wyszczególniało wszystkie istotne elementy faktyczne i prawne, ponieważ ocena, czy uzasadnienie aktu spełnia wymogi art. 296 TFUE, winna nie tylko opierać się na jego brzmieniu, lecz także uwzględniać okoliczności jego wydania, jak również całość przepisów prawa regulujących daną dziedzinę (wyroki: z dnia 2 kwietnia 1998 r., Komisja/Sytraval i Brink's France, C-367/95 P, Rec., EU:C:1998:154, pkt 63; z dnia 30 listopada 2011 r., Sniace/Komisja, T-238/09, EU:T:2011:705, pkt 37).
- 176 W szczególności Komisja nie musi zajmować stanowiska w sprawie wszystkich argumentów zainteresowanych stron, wystarczy bowiem przedstawić fakty i względy prawne o zasadniczym znaczeniu dla decyzji (wyroki: z dnia 1 lipca 2008 r., Chronopost i La Poste/UFEX i in., C-341/06 P i C-342/06 P, Zb.Orz., EU:C:2008:375, pkt 96; wyrok z dnia 3 marca 2010 r., Freistaat Sachsen/Komisja, T-102/07 i T-120/07, Zb.Orz., EU:T:2010:62, pkt 180).
- 177 Ponadto stopień szczegółowości uzasadnienia decyzji musi być proporcjonalny do rzeczywistych możliwości, warunków technicznych i terminu, w jakim uzasadnienie ma być przedstawione. W ramach wykonywania swoich uprawnień w zakresie kontroli koncentracji Komisja nie uchybi również obowiązkowi uzasadnienia, jeżeli nie umieści w swojej decyzji dokładnego uzasadnienia w odniesieniu do oceny niektórych aspektów koncentracji, które według niej w oczywisty sposób nie mają związku ze sprawą, są pozbawione jakiegokolwiek znaczenia lub mają znaczenie ewidentnie drugorzędne dla oceny koncentracji (wyrok z dnia 7 maja 2009 r., NVV i in./Komisja, T-151/05, Zb.Orz., EU:T:2009:144, pkt 192). Tego rodzaju wymóg byłby bowiem trudny do pogodzenia z wymogiem szybkiego działania i krótkimi terminami procesowymi, jakie obowiązują Komisję w trakcie wykonywania uprawnień do kontroli koncentracji, a które zalicza się do szczególnych

okoliczności postępowania w sprawach kontroli koncentracji (wyrok z dnia 10 lipca 2008 r., Bertelsmann i Sony Corporation of America/Impala, C-413/06 P, Zb.Orz., EU:C:2008:392, pkt 167). Niemniej jednak Komisja powinna przedstawić okoliczności faktyczne oraz względy prawne mające kluczowe znaczenie dla decyzji (ww. wyrok NVV i in./Komisja, EU:T:2009:144, pkt 194).

178 Uzasadnienie zaskarżonej decyzji, rozpatrywane w świetle powyższych zasad, jest wystarczające.

179 Przede wszystkim należy bowiem przypomnieć, że zaskarżona decyzja wpisuje się w znany skarżącej kontekst tworzony przez decyzję o warunkowym zatwierdzeniu koncentracji z dnia 7 stycznia 2004 r., wprowadzoną w życie decyzją o zatwierdzeniu, jak również przez oddalenie skargi skarżącej wniesionej przeciwko decyzji o zatwierdzeniu, stwierdzenie nieważności pierwszej decyzji o zatwierdzeniu przez Sąd oraz oddalenie przez Trybunał odwołania wniesionego od wyroku Sądu. Ponadto z akt sprawy wynika, że w dniach 24 lutego i 18 kwietnia 2011 r. Komisja odpowiedziała na pisma skarżącej dotyczące konsekwencji, jakie należy wyciągnąć z wyroku T-452/04 (EU:T:2010:385), że w dniach 14 lutego i 16 marca 2011 r. odbywały się poświęcone tej sprawie spotkania skarżącej i Komisji oraz że skarżąca ponownie przedłożyła swoje uwagi w kwestii nowej procedury zatwierdzającej nowemu pełnomocnikowi pismem z dnia 20 kwietnia 2011 r. oraz Komisji pismem z dnia 27 kwietnia 2011 r.

180 Ponadto w pkt 15–22 zaskarżonej decyzji przedstawiono w jasny i jednoznaczny sposób powody przyjęcia przez Komisję decyzji ze skutkiem wstecznym, a także uwzględnienia, tytułem uzupełnienia, okoliczności faktycznych, które miały miejsce po dniu 30 lipca 2004 r. W punktach tych Komisja zadbała w szczególności o to, aby odpowiedzieć na argumenty rozwinięte przez skarżącą podczas licznych wymian korespondencji, do których doszło pomiędzy nią a Komisją w okresie między 30 września 2010 r. a 13 maja 2011 r. W kwestii odsprzedaży spółki Editis koncernowi Planeta w 2008 r. Komisja w pkt 47 i 48 zaskarżonej decyzji także przedstawiła jasne i jednoznaczne powody, dla których uznała, że odsprzedaż aktywów jest zgodna ze zobowiązaniami Lagardère.

181 Wreszcie jeśli chodzi o kwestię przewidzianego w zobowiązaniach uzasadnienia oceny wymogu niezależności, z pkt 27 zaskarżonej decyzji wynika, że w momencie podejmowania początkowej decyzji o zatwierdzeniu w 2004 r. Komisja uznała, iż spółka Wendel była niezależna od spółki Lagardère, ponieważ pomiędzy tymi dwiema spółkami nie istniały żadne powiązania kapitałowe ani inne powiązania handlowe. Rzeczone uzasadnienie, wystarczające samo w sobie, zostało ponadto uzupełnione uściśleniem zawartym w przypisie 10, do którego odsyła pkt 27 zaskarżonej decyzji; w przypisie tym wskazano, że spółka Wendel zobowiązała się do tego, że pan P., który był członkiem rady nadzorczej spółki Lagardère, nie będzie już zasiadał w jej zarządzie (zob. pkt 158 powyżej).

182 Okoliczność, że treść tego przypisu została przekazana skarżącej dopiero podczas postępowania sądowego, nie może podważyć stwierdzenia zawartego w pkt 181 powyżej. Uściślenie przedstawione przez organ, który wydał zaskarżoną decyzję, uzupełniające uzasadnienie – samo w sobie wystarczające – nie wynika bowiem, w ścisłym tego słowa znaczeniu, z poszanowania obowiązku uzasadnienia przez instytucję, nawet jeżeli może być ono użyteczne dla wykonywanej przez sąd wewnętrżnej kontroli uzasadnienia decyzji w zakresie, w jakim pozwala instytucji na wyjaśnienie względów leżących u podstaw przyjętej przez nią decyzji (wyrok z dnia 16 listopada 2000 r., Finnboard/Komisja, C-298/98 P, Rec., EU:C:2000:634, pkt 46).

183 Z całości powyższych rozważań wynika, że uzasadnienie zaskarżonej decyzji pozwala skarżącej na skuteczne zakwestionowanie zasadności tej decyzji, a sądowi na wykonywanie kontroli zgodności z prawem, co wynika także z analizy pozostałych zarzutów. Zarzut szósty można zatem oddalić jako bezzasadny, wobec czego skargę należy w całości oddalić.

W przedmiocie kosztów

¹⁸⁴ Zgodnie z art. 87 § 2 regulaminu kosztami postępowania zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ skarżąca przegrała sprawę, należy obciążyć ją kosztami Komisji, w tym kosztami związanymi z postępowaniem w przedmiocie środków tymczasowych, a także kosztami poniesionymi przez spółki Lagardère i Wendel, zgodnie z ich żądaniem.

Z powyższych względów

SĄD (druga izba)

orzeka, co następuje:

- 1) Skarga zostaje oddalona.**
- 2) Éditions Odile Jacob SAS zostaje obciążona kosztami postępowania, w tym kosztami postępowania w przedmiocie środków tymczasowych.**

Martins Ribeiro

Gervasoni

Madise

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 5 września 2014 r.

Podpisy

Spis treści

Okoliczności powstania sporu	2
Przebieg postępowania i żądania stron	4
Co do prawa	5
W przedmiocie dopuszczalności	5
Co do istoty	7
W przedmiocie zarzutu pierwszego, opartego na naruszeniu art. 266 TFUE i zasady niedziałania prawa wstecz	7
– W przedmiocie dopuszczalności zarzutu pierwszego	7
– W przedmiocie naruszenia przepisów art. 266 TFUE	8
– W przedmiocie naruszenia zasady niedziałania prawa wstecz	16
W przedmiocie zarzutu drugiego, opartego na braku podstawy prawnej zaskarżonej decyzji	19
– W przedmiocie dopuszczalności zarzutu drugiego	19
– W przedmiocie braku podstawy prawnej zaskarżonej decyzji	19
W przedmiocie zarzutu trzeciego, opartego na popełnieniu naruszeń prawa i oczywistych błędów w ocenie w związku z uwzględnieniem przez Komisję danych dotyczących okresu po dniu 30 lipca 2004 r. oraz w związku z wybiórczym uwzględnieniem tych danych	20
W przedmiocie zarzutu czwartego, opartego na naruszeniach prawa i oczywistych błędach w ocenie kandydatury spółki Wendel	21
W przedmiocie zarzutu piątego, opartego na nadużyciu władzy	28
W przedmiocie zarzutu szóstego, opartego na braku uzasadnienia	29
W przedmiocie kosztów	31